

BN Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, avgust 2024. - Godina XX - Broj 230 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

„Dužionica” u Somboru

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

BUNJEVAČKI
INFORMATIVNI CENTAR

Novinsko-izdavačka ustanova
„Bunjevački informativni centar”
Redakcija „Bunjevački novina”
i dičijeg lista „Tandrčak”

Telefon: 024/523-505; e-mail: bic@bunjevci.net

Pratite nas i na internetu: www.bunjevci.net

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar”

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nedjeljom od 17,30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba,
Bunjevaca i ostali Slovena*

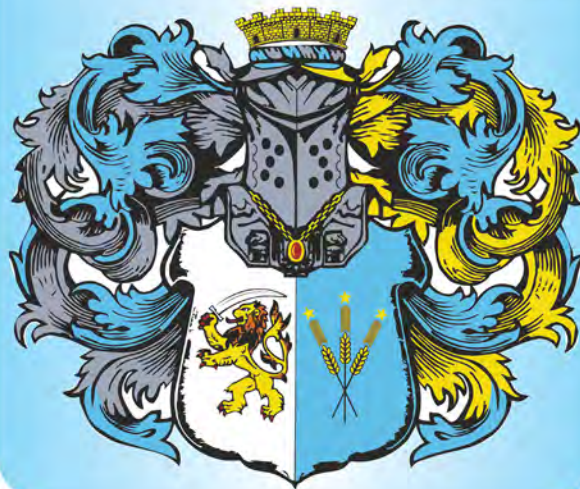
PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA” POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XX Broj 230

Avgust 2024.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subatica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

V.d. direktora NIU „BIC”:

Lazarela Marjanov

Nadzorni odbor:

Veljko Vojnić, Ružica Parčetić
i Siniša Tikvički

Glavni i odgovorni urednik

„Bunjevački novina”:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić (novinar i lektor)

Ksenija Stojičić (gradska hronika)

Tamara Babić (kultura)

Miroslav Vojnić Hajduk (kultura i tradicija)

Siniša Tikvički (on-line izdanje)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac,

Eva Kovač Peckaj, Tihomir Kujundžić Matković,

Ružica Parčetić, Ivan Katančić

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

„Dužionica” u Somboru

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,

24000 Subatica

Telefon/fax: 024 523-505

e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subatica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international” - Novi Sad,

„Centrosinergija” d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Poštivana čeljadi,

I protekli misec je bio u znaku proslave završetka dobre žetve, pa su tako Čonoplja i Sombor bili domaćini „Dužijance”, odnosno „Dužionice”. Još jedared su se okupljeni Bunjevci, al i svi njevi gosti i prijatelji, mogli uviriti koliko je običaj dužijance utkan duboko u dušu Bunjevaca. Jel, slaveć kraj žetve, nuz zafalu Bogu na plodovima zemlje, Bunjevci slave i čuvaje sićanje na svoje stare koji su tu zemlju, generacijama natapale znojom.

Svaka kap koja je pala, a svaka generacija je uložila sve što je znala i imala u zemlju, se vraća, generacijama i generacijama posli, kroz plodove zemlje, kroz žito, kroz suze, radosnice el one koje padaju zbog žalosti. Plod, kaki god da bude, dar je od Boga koji poštiva i nagradi svaki trud čovika, svaku molitvu koja je upućena da se on sačuva, da na astalu familije bude bar zadosta kruva.

Skromno, polagano, al uporno, s tušta vire je plodnim bačkim ravnica koracala svaka generacija, a mi, koji danas idemo tim tragovima imamo zadatak da uradimo ono što su uradili naši stari. Ništa manje i ništa više. Sačuvat tradiciju, ostat uspravan, brez obzira na vitrove koji naidu. Svakom se svoja muka čini najtežom, al svako mora „nositi svoj križ” i odgovorit na izazove koji su metnuti – jel oni su taman toliki da ji moramo i možemo privazić.

Na redu je, izmed ostalog, centralna proslava nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. Oni koji su osnivali Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine nisu taj dan birali slučajno, nego upravo zbog te duboke povezanosti svakog Bunjevca sa ovim prilipim običajom, koji u sebi povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost.

Strana 4-5

Strana 8-9

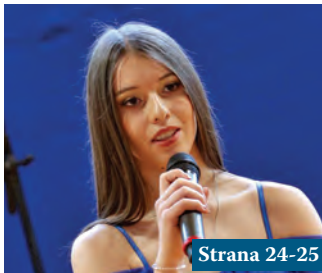
Strana 16-18

Strana 20

Strana 22-23

Strana 24-25

Sadržaj

4-5

Tradicija naroda ko neiscrpna riznica

6-7

Nepравde i nekorektnosti nas neće pokolebat

8-9

Zajednička radost okupila domaćine i njeve goste

16-18

Čija je dužijanca?!

20

Spojili istoriju sa ukusima i mirisima tradicije

22-23

Ljubav, poštivanje i tolerancija u porodici

24-25

Talenat uokviren kroz muziku i umitnost

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekuci račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U SOMBORU ODRŽANA TRADICIONALNA „DUŽIONICA“

Tradicija naroda ko neiscrpna riznica

S lideć tradiciju i običaje svoji pridaka, vridna čeljad iz Udruženja građana „Bunjevačko kolo“, ko organizatori svečanosti, okupili su učesnike i goste koji su u nedilju, 21. jula, u Somboru proslavili „Somborsku bunjevačku Dužionicu 2024.“ – simbol vire i zafale Bogu za uspišnu žetvu i novi krv.

Nuz goste iz Subatice, Bajmaka, Čonoplje, Svetozara Miletića i Republike Mađarske, pridstavnike Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i prijateljskog udruženja GKUD „Ravangrad“, svečanost somborske bunjevačke „Dužionice“ su svojim dolaskom uveličali i **Lav Pajkić**, državni sekretar u Ministarstvu kulture, **Sava Stambolić**, savitnik u Kabinetu pridsidnika Vlade Republike Srbije **Miloša Vučevića** i **Jasna Ilić**, članica Varošskog vića Sombora za kulturu i obrazovanje.

U svečanoj povorki, pridvođeni uparađenim fijakerima, risari i gosti su stigli do crkve Prisvetog Trojstva di je, na svetoj misi zafalnici, blagoslovljen vinac, krana i krv od novog žita.

Nakon svete mise, odigrano je veliko „Bandašicino kolo“ na varoškom Trgu Svetog Trojstva, a potom su, u svečanoj županijskoj sali, bandaški par **Martina Anišić** i **Vladimir Brdarić**, pridali blagoslovljen krv gradonačelniku Sombora **Antonio Ratkoviću**.

– U ime nas Bunjevaca i četri vika našeg postojanja na ovoj plodnoj panonskoj ravnici, u ime naši didova i pradidova, u ime svi vridni ratara i duboki brazdi znojnom natopljeni iz koji klasje

Sava Stambolić

Dejan Parčetić

Antonio Ratković

zašušti u srid lita – evo krava od novog žitnog zrnja! U njemu su naši hiljade očenaša s virom – nek bude volja tvoja! Primate, poštivani gradonačelnice, ovaj krv, blagoslovljen na oltaru naše čvrste vire da smo nuz vas uvijek i na pravom putu – čovikoljublja, ljubavi i međusobnog poštivanja! – kazala je bandašica Martina

Anišić prilikom pridaje blagoslovljenog krava gradonačelniku Ratkoviću.

Zafalivši se na primljenom krvu, Ratković je naglasio kako je tradicija naroda izuzetno bogata.

– Ona je neiscrpna riznica koju je potribno nigovat, obiluzavati, prinositi s kolina na kolino, te iznova otkrivati, upoznavati i

tako sačuvati neprocinjive vridnosti koje čine lipotu duha jednog naroda. Upravo je „Dužionica“ jedna od najstarijih i najznačajnijih tradicija koja se niguje u našoj varoši. Ona ima svoju istoriju, bogatstvo i religiju, te pridstavlja svu lipotu zajedništva izniklog na tlu vojvodanski polja. Zdravo sam ponosan na sve nas

Somborce što danas ovom svetkovinom slavimo međusobno poštivanje, razumivanje i posebnost. Slavimo svršetak žetve, slavimo plodnost i njezino obnavljanje, ko simbol ciklične prirode života. Čestitam vam uspišno završenu ovogodišnju žetvu. Čestitam vam „Dužionicu“.

Podrška Bunjevcima i svečanoj proslavi somborske Dužionice stigla je i od strane visoki pridstavnik u vladi RS.

– Kabinet pridsidnika Vlade Republike Srbije Miloša Vučevića, mojim prisustvom ode, apsolutno izražava svoju veliku podršku somborskoj „Dužionici“

Pridsidnik „Bunjevačkog kola“ i domaćin „Dužionice“, a u trostrukoj ulozi i podpridsidnik NSBNM ko i državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija, podsitio je da je „Dužionica“ i nacionalni praznik Bunjevaca, i običaj, a i dio nasliđa osnivača „Bunjevačkog kola“ u Somboru.

– S velikim zadovoljstvom možem istaknuti da „Bunjevačko kolo“ i bunjevačka zajednica na teritoriji Zapadno-bačkog upravnog okruga već više od sto godina slavi „Dužionicu“. Bunjevačka „Dužionica“ pridsavlja ozbiljnu manifestaciju i što se tiče naše varoši i što se tiče Republike Srbije di je takođe pripoznata ko velika i važna svečanost. Za nas Bunjevce, „Dužionica“ je simbol novog kruga, ploda i vridni risarski ruku koje su taj kruz od sedam kora na svojim rukama izneli – kazo je Dejan Parčetić, domaćin i pridsidnik „Bunjevačkog kola“, i podpridsidnik NSBNM.

ko jednoj od najvažnijih svečanosti Bunjevaca na severu Bačke i njezinoj pripoznatljivosti - od samog imena do povezanosti Bunjevaca s gradom i njegovom istorijom. Vlada Republike Srbije pripoznaje značaj manifestacije i na nivou nacionalni prava i sloboda nacionalni zajednica, al i na nivou tradicije, turizma, kulture sićanja i drugim aspektima. Mi ćemo uvijek podržavati ovu manifestaciju, njezino održavanje, unapriđivanje, da bude bogatija i sadržajnija, a pogotovo, da uključuje što više mladi ljudi – istako je Sava Stambolić, savitnik u Kabinetu pridsidnika Vlade Republike Srbije Miloša Vučevića.

U nastavku svečane manifestacije koja je ujedno i obiluje nacionalnog praznika, bunjevačka „Dužionica“ je proslavljena nuz veselje, igru, lipe nošnje i tamburaše u somborskoj svečanoj sali „Galea“.

– Somborska bunjevačka „Dužionica“ ima brojne posebnosti i od ovaki iskustava se uvijek mož

Na misi zafalnici posvećen je kruz od novog žita

Bandašica Martina Anišić pridalala je kruz gradonačelniku Sombora Antoniu Ratkoviću

štogod dobrog naučit i primenit. Radujem se dobroj saradnji sa Somborcima i uvijek su nam dragi gosti na našim manifestacijama, a posebno na Festivalu bunjevački ila – naglasio je Branko Pokornić, član NSBNM iz Bajmaka.

Saradnja s bunjevačkim familijama iz Mađarske je i ove godine dovela goste s one strane granice.

– Naša saradnja sa Bunjevcima iz Mađarske je zaista dugogodišnja. I ovog puta su na naš poziv odgovorili i eto, radujem se što su veseli, pivaje, igraje, a

već smo dobili poziv za njeve manifestacije na kojima smo mi već tradicionalno gosti – istakla je podpridsidnica „Bunjevačkog kola“ Aleksandra Medurić Kalčan koja već drugu godinu zaredom ima i odgovornu ulogu, nuz baću, mame odnosno nane koji su nuz bandaša i bandašicu, važne ličnosti „Dužionice“.

I sve se, i ove godine, ko i godinama do sad, završi velikim veseljom nuz dobre igrače, pivaje i još bolje varoške tamburaše.

R. P.

„DUŽIONICA U SOMBORU” IMA SVOJE ZANIMLJIVE SPECIFIČNOSTI,
A ISTIČE SE NIGOVANJOM TRADICIJE

Nepravde i nekorektnosti nas neće pokolebat

Privodi se kraju obilježavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. „Veliko finale” zakazano je, kako je to i običaj, za 15. avgust, kad će, na Veliku Gospojinu, u Subatici biti održana centralna proslava. No, ništa manje važne nisu dužijance u drugim mistima di ima Bunjevaca, a mož se kazat da je najbolja najava za centralnu proslavu bila „Dužionica u Somboru” koja nigujeugu tradiciju. Ova „Dužionica” je specifična, a i kad se desi da posli nje ostane ukus „gorčine”, ko što je bilo ove godine, ipak malo šta mož pokolebat tradiciju generacija bunjevački somborski porodica.

– Prošla je i ovogodišnja „Somborska velika Dužionica”. Skupili su se somborski Bunjevci, ko i obično krajom jula, u zdravlju, srići i veselju da zafale Svevišnjem na dobrom rodu žita. Sav trud, rad, sva muka naši domaćina ne vridi, ako i Gospod malo ne pomogne ko što i nama samima niko ne može pomoć ukoliko se ne potrudimo, ne uložimo napora snage i rada da prihranimo naše familije, našu dicu i nas same. Ima kad „Dužionica” bude malko veća, malko lipša, bude i malko skromnija, al je važno da u svemu tome očuvamo tradiciju, očuvamo sićanja na naše vridne pritke koi su se tušta žrtvovali na poljima, na njivama, na svojim imanjima, više neg što mi to danas činimo, jel imamo mehanizaciju, tehniku, koji nam omogućavaju komfor u našim poslovima koji oni ni blizo nisu

Aleksandar Bošnjak (foto: Danica Dubajić)

imali – divani za „Bunjevačke novine” Aleksandar Bošnjak, podpridsidnik UG „Bunjevačko kolo”, al i podpridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, pa i pridsidnik Odbora za obavištavanje.

„Dužionica u Somboru” je specifična i po tom da zafalu Bogu na darovima žetve zajedno, jedni nuz druge, proslavlja Bunjevci i Hrvati. Tako je bilo i ove godine.

– Skupili smo se kod „Tri kraja”, na trgu, kadgodašnjem „Fijakerplacu”, nuz kolonu fijakera, na čelu s bandašicom i bandašom, baćom i nanom, dobrim tamburašima, u koloni smo očli do naše crkve, di je velečasni po-

svetio kruv od novog žita. Taj, posvećen kruv smo odneli u „magistrat” i pridali ga našem gradonačelniku, Antoniu Ratkoviću, a gradonačelnik je, ko dobar domaćin, dočekao nas, ugostio, pa smo zajedno imali priliku koštat kruv od novog žita, i možem kazat da je taj kruv zdravo fin i ugodan, jel je žito ove godine bilo baš fain dobro – divani Bošnjak, pa nastavlja:

– Ko i uvik, u posljednji dvadesetak godina, u Somboru, pored „Dužionice” koju organizujemo mi iz UG „Bunjevačko kolo”, u isti dan je i „Dužijanca” koju organizuju naši prijatelji iz HKUD „Vladimir Nazor”. Imajući u vi-

du istoriju odnosa Bunjevaca i Hrvata u Vojvodini, svima je jasno da je ovo prija više od dvi decenije bila vrlo hrabra odluka čelnika ova dva nacionalna društva, da se u isti dan slavi ovaj praznik. Ova odluka nije bila laka, al smo ponosni što je to tako u Somboru, jel tim pokazivamo da ima mista dijalogu izmed Bunjevaca i Hrvata, el Hrvata i Bunjevaca, kako u Somboru, tako i šire. To što nas u „Božijem hramu”, na misi zafale, na našoj bunjevačkoj „Dužionici” i hrvatskoj „Dužijanci”, velečasni ne pozdravi, el nas pozdravi s daleko manje „oduševljenja” neg naše prijatelje Hrvate, neće nas pokolebat u našoj viri u Gospoda. Ove godine nije nas baš ni pozdravio, no, to je njegova odluka, njegov izbor.

Bošnjak dodaje kako je utisak da je odnos dvi pomenute zajednice u Somboru bolji neg u širim odnosima u Vojvodini, te da razloge za to treba tražit i u svetkovini koja slavi svršetak žetve.

– Zato i kažemo da „Dužionicu” i „Dužijancu” u Somboru slavimo jedni nuz druge, ko prijatelji, a ne ko „suparnici i rivali”, poštivajuć ono što nam je istorijski zajedničko, al poštivajuć i ono što nam je istorijski različito, jer prošo je već, evo jedan vik kako „više nismo jedno”. Na to da u crkvi mi Bunjevci moramo malko i „istrpit”, ko što sam kazo, na to smo navikli, al ne možem kazat da postoji bilo kaka „loša volja” od strane som-

borski Hrvata prema nama Bunjevcima, ko što ne postoji taka volja nas Bunjevaca prema našim prijateljima Hrvatima. Zvanično el nezvanično, kako god očete, mi se ode poštivamo, a to je nama najvažnije.

Osim što je „Dužionica u Somboru” ostavila prilipe utiske, kako organizatorima, tako i svima onima koji su uživali u ovoj svetkovini, ostavila je i gorčinu. Ono što dvi zajednice rade jedni nuz druge „pogaženo” je na mistu di se razlika ne bi smila praviti.

– Iako su „Dužionica” i „Dužijanica” u Somboru prošle kako to dolikuje, u sriči i veselju, izvištavanje sa ovog događaja u javnim informativnim servisima nije bilo na željenom nivou. Naime u prilogu na dnevniku RTV, nijednom riči nisu spomenuti Bunjevci iz UG „Bunjevačko kolo”, ko da su „Dužionicu” organizovali samo članovi HKUD „Vladimir Nazor”. Mi iz „Kola”, i ja lično, ko podpridsidnik Savita, se pitam dal je ovaki izvištaj montiran s namirom, el slučajno. Činjenica je da je izvištaj za RTV pripravlila somborska novinarka Zlata Vasiljević, koja je ujedno i novinarka „Hrvatske riječi”. Prilog koji je pripravlila za RTV je naličio prilogu za kaku emisiju nacionalni manjina, a ne za javni servis. Lično sam doživio da me nakon ovakvog izvištaja moji prijatelji i poznanici pitaje, kako to da mi ove godine nismo imali „Dužionicu”. Ovako pitanje sam imo u poslednje dvi nedilje desetak puta, od ljudi koji su bili na odmoru, odnosno nisu bili u Somboru za vrime „Dužionice”. Dakle, vidimo da je ovim i ovakim izvištajom somborskim i svim Bunjevcima naneta šteta. Lično, ko funkcioner u Nacionalnom savitu i ko pripadnik zajednice Bunjevaca u Somboru, očekivam od novinarkke Zlate Vasiljević javno izvinjenje, ne meni lično, neg svim Bunjevcima i građanima Sombora ko je dovela u zabludu, jel iz-

vinjenje je čin priznanja propusta koji se svakom mož desiti, al ukoliko izvinjenje izostane, onda je to definitivno namira, koja je vrlo opasna i destruktivna po cilu našu zajednicu. Uostalom, „zavade” izmed Hrvata i Bunjevaca el Bunjevaca i Hrvata (sasvim svedno koga prvo navedem), uvijek su prouzrokovali pripadnici nacionalni zajednica „po profesiji”, a ne čestiti ljudi, ostvareni na mnogim poljima, uspišni u svojim profesijama, zemljoradnici, radnici, stručnjaci razni profila. Mi Bunjevci smo se taki „elemenata” u našim redovima rišili – ističe Bošnjak.

No, brez obzira na „gorčinu” koja ostaje nakon ovaki slučajova, teško da šta mož prominit ono što je u familiji Bošnjak tradicija.

– Za mene je angažman u NSBNM i u „Bunjevačkom kolu” dug prema mojima koji odavno el od nedavno nisu sa mnom i sa nama. Familija Bošnjak je, nuz mnoge druge somborske bunjevačke familije, jedna od utemeljitelja u osnivanju UG „Bunjevačko kolo” još od 1921. godine. Moji Bošnjaci su bili Bunjevci i kad nije bilo slobodno bit Bunjevac. Moja pokojna majka Đula me i učila da sam Bunjevac, nije spominjala nikad da smo mi Hrvati i to je tako za mene ostalo i ne dovodi se u pitanje. I za vrime važenja čuvenog dekreta od 1945. pa do osnivanja Savita, moji su uvijek divanili da su Bunjevci. Familija Bošnjak je imala značajnu ulogu i prilikom reosnivanja „Bunjevačkog kola”. Baveć se bunjevačkim pitanjima, kulturnim nasliedom, nigujuć tradiciju, osičam da iskazivam poštivanje i ljubav svima njima, a takođe, smatram obavezom da mojoj dicit i mojim potomcima koji, evo čekamo da dolaze na ovaj svit, ostavim u nasliđe što veći dio iste te tradicije i kulture koji su meni moji ostavili. Virujem da će oni znat ciniti to, ko što i ja cinim dila moji pridaka. I tako s kolina na kolino... N. S.

Proslava nacionalnog praznika ulazi u završnicu

Kako se približava Velika Gospojina jasno je da se obilježavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijanice” privodi kraju.

U četvrtak, 8. avgusta, „Dužijanica” je proslavljena u Novom Sadu, simboličnim polaganjem žitnog vinca na spomenploču koja svidoci o održavanju Velike narodne skupštine u Novom Sadu, a potom je i održana tribina „Dužijanica – žetveni običaji Bunjevaca i Rusina u Vojvodini”, kroz pridavanje dr Tatjane Bugarski, a potom i kroz izložbu slika „Bunjevački i vojvođanski motivi u slikama Jenea Višinke”.

ce” biće održana, kako je to i običaj, 15. avgusta, na Veliku Gospojinu, u četvrtak. Od 18 sati biće održana „Misa zafalnica” u Crkvi „Uzvišenja svetog križa”, dok će u 20 sati početi svečani program u centru Subatice, nuz pridaju kruva, nastupe folklorni društava, te „Bandašicino kolo”. Naravno, neće izostat ni tradicionalna svečana povorka koja kreće od „Bunjevačke matice” u 19,30 sati, kroz koju će okupljeni Subatičani, pa i njevi gosti, moć viditi dio lipote bunjevačke tradicije, prija svega kroz narodne nošnje. Takođe, biće položeni i vinci na spomen-bistu Blašku Rajiću.

Program „Dužijanice” nastavlja se „Izložbom najlipšeg kruva, bilog šlinga i perlica” koja će bit otvorena u utorak, 13. avgusta, u Vestibilu Varoške kuće u Subatici, od 19 sati, a u zajedničkoj organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” i Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo”.

Centralna proslava „Dužijan-

Za subatu, 17. avgusta, zakazana je „Dužijanica” u Kačmaru, kroz saradnju BKU „Neven” i Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice, početak je zakazan za 18 sati, dok će i ovogodišnja tradicionalna „Likovna kolonija” Bunjevačke matice bit u znaku nacionalnog praznika.

N. S.

JUBILEJ VRIDNI BUNJEVACA IZ ČONOPLJE UOKVIREN
KROZ „DUŽIJANCU”

Zajednička radost okupila domaćine i njeve goste

Čonopljani su ove godine sa završnom žetelačkom svečanosti obilježili lip jubilej – deceniju održavanja „Dužijance” u kontinuitetu. Nedilja, 15. jul, bio je dan kad su čonopljske familije okupljene oko Bunjevačkog kulturnog centra „Sombor-Čonoplja” i Župe Svi Sveti pripravile svečanu manifestaciju – „Dužijancu”, zafalu Bogu za dobru žetvu i rod. Mladi risari u svečanim bunjevačkim nošnjama, na fijakerima, i gosti u procesiji kroz seoske sokake stigli su do crkve Svi Sveti.

– Dočekali smo i ovaj dan jer „Dužijancu” održavamo deset godina u kontinuitetu i na ovaj jubilej smo zdravo ponosni. Završ-

te. Nadam se da ćemo slaviti „Dužijancu” još dugo nuz želju da nas iz godine u godinu bude sve više! – istakla je Kristina Knežević, pridsidnica Bunjevačkog

Bandaš i bandašica Roland Gardil i Anja Knežević

na žetelačka svečanost u Čonoplji se slavila i ranije, al ovako, brez prikida, kako to radimo posljednji deset godina je, smatram velik i uspih i radost za sve nas, i domaćine i naše drage gos-

kulturnog centra „Sombor-Čonoplja”.

U seoskoj Crkvi Svi Sveti, svetu misu zafalnicu na kojoj je blagoslovljen kruv od novog brašna služio je velečasni Laslo Hajdu.

Bandašica pridaje kruv Dejanu Parčetiću

– Zdravo se radujem ovom lipom običaju kojeg nigujemo. Iako sam svećenik u Čonoplji u posljednji pet godina, trudio sam se i pokušavo da ovu manifestaciju iz godine u godinu metnemo na viši nivo. Eto, tako smo uključili i proslavu Markovdana i još neki važni datuma. Zdravo nam je važno da nigujemo tradiciju i kulturu naši ljudi, naši virnika, a i to što nam na naša slavlja dolaze prijatelji iz Sombora,

Subatice, Bajmaka i okolni salaša – istako je velečasni Laslo Hajdu.

Čast da blagoslovljen kruv pridaju podpridsidniku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine pripala je bandaškom paru Rolandu Gardilu i Anji Knežević.

– Vlada Republike Srbije, odnosno Ministarstvo informisanja i telekomunikacije pripoznaje sve naše nacionalne zajednice

što čine divnu lepezu naše države Srbije pa tako i bunjevačku nacionalnu zajednicu. Rado se odazivamo pozivima na obilježavanje nacionalni praznika. Radujem se da smo danas vidili tušta mladi što obećava i garantuje budućnost zajednice koju čine divni, vridni ljudi. Posebno ističem i ponos i radost što sam imo čast primiti blagoslovljen nov krov, ko simboličan znak bunjevačkog nacionalnog praznika „Dana Dužijance” – naglasio je Dejan Parčetić, državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija i podpridsidnik Nacio-

nalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Čonopljansku Dužijancu ulipšali su gosti iz Sombora, Subatice i Bajmaka, a posebno lip nastup prikazali su folklorasi iz Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo” iz Subatice.

– Ovo nije prvi put da učestvujemo u programu čonopljanske svečanosti. Jako smo zadovoljni organizacijom, našim domaćinima i virujem da ćemo još tušta puti dolaziti! – istakla je Jovana Vidaković iz KUDŽ „Bratstvo”.

Prigodan dar – slamarsku sliku, bandašica Anja Knežević je pridala

velečasnom Hajdu Laslu u znak zafalnosti za lipu saradnju Bunjevačkog kulturnog centra „Sombor-Čonoplja” i župne zajednice u Čonoplji.

– Od kako smo obnovili bunjevačke običaje, a posebno običaj „Dužijance” u Čonoplji, svake godine sam na ovaj dan u svečanoj bunjevačkoj nošnji. Bila sam i bandašica raniji godina, a ove godine me posebno raduje što smo šili lipe nove nošnje, što ima sve više cura i momaka koji se žele obući s nama i proslaviti „Dužijancu”. Posebno mi je drago što sam bandašica ove jubilar-

ne proslave. Ponosna sam na svoju familiju koja se sve vrime trudi očuvati bunjevačku tradiciju, a posebno na didu Stanka koji nas u svemu zdravo podržava i raduje se s nama! Osim pridaje kruva, danas mi je pripala čast da i našem župniku pridam simbolični dar u ime zafalnosti što s nama dili radost završne žetelačke svečanosti – kazala je bandašica Anja Knežević.

„Čonopljansku bunjevačku Dužijancu” je, nuz Župnu zajednicu, podržao Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

R. P.

SEKRETARKA ČIRIĆ BOŠKOVIĆ URUČILA UGOVORE IZ OBLASTI JAVNOG INFORMISANJA I FILMSKE UMITNOSTI

Za opstanak i unapriđenje

Okrajinska sekretarka za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama Aleksandra Čirić Bošković uručila je u ponedjeljak, 15. jula, ugovore korisnicima koji su dobili sridstva za sufinansiranje projekata medijski sadržaja i za unapriđenje profesionalni standarda iz ob-

Aleksandra Čirić Bošković

lasti javnog informisanja u ovoj godini.

Za ukupno 135 projekata opredijeljeno je 90 miliona dinara.

Tom prilikom, sekretarka je

uručila ugovore i iz oblasti kulture – sufinansiranje projekata filmske umitnosti i ostalog audio-vizuelnog stvaralaštva u AP Vojvodini.

Sridstva u visini od 65 miliona

dinara usmirena su za realizaciju 18 projekata.

Sekretarka Čirić Bošković je istakla da ovaj događaj pokaziva kako se ulaže u sve segmente kulturne scene u AP Vojvodini.

„Sada već tradicionalno, pokazivamo koliko je važno stvaranje filma i nigovanje te vrste umitnosti kroz mnoge manifestacije i festivale”, izjavila je sekretarka.

Divanec o javnom informisanju, sekretarka Čirić Bošković je istakla kako pružanje podrške medijima iz manji sridina pomaže njevom opstanku, dok podrška medijima u razvijenim sridinama ima za cilj unapriđenje institucija novinarske

dilatnosti kako bi blagovrimeno i virodostojno informisanje o aktuelnostima u našoj zemlji, regionu i šire moglo što brže bit realizovano.

Posebno je naglasila da se kroz konkursnu liniju za javno informisanje pruža podrška razvoju profesionalni standarda i informisanja za ositljive grupe, brez koje bi teško opstali na tržištu.

Med podržanim projektima su i oni koji doprinose boljem informisanju nacionalni zajednica, a med njima i bunjevačke zajednice.

N. S.

Info i foto:

vojvodina.gov.rs

PROJEKAT „PODRŠKA JAČANJU VLADAVINE PRAVA U SRBIJI”

Zaštita manjina u procesu pristupanja Evropskoj uniji

U sklopu projekta „Podrška jačanju vladavine prava u Srbiji“, zajednički finansiranog od strane Evropske unije i nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomski razvoj i saradnju (BMZ), implementiranog od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ), odnosno projekta „Zaštita manjina u procesu pristupanja EU” (Minority protection for EU accession – MPA) koji realizuje Evropski centar za manjinska pitanja (ECMI) u saradnji sa GIZ i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 18. jula je organizovana studijska posita za državne službenike iz Republike Srbije, dansko-nemačkom pograničnom regionu, pokrajini Šlezvig-Holštajn. U studijskoj positi su, nuz predstavnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, učestvovali i predstavnici Ministarstva kulture, Ministarstva informisanja i telekomunikacija, Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstva prosvite i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Posita ovom pograničnom regionu, poznatom po dobro razvijenim politikama prema nacionalnim manjinama i velikom broju aktera uključeni u zaštitu manjina, omogućila je razminu iskustava između državni službenika iz Republike Srbije i njevi kolega iz Savezne Republike Nemačke i Kraljevine Danske. Učesnici studijske posite su se upoznali s primerima dobre prakse u oblasti zaštite pra-

va nacionalni manjina u pokrajini Šlezvig-Holštajn i funkcionisanjom manjinski institucija u ovom pograničnom regionu. U okviru posite državni službenici iz Republike Srbije su positali Evropski centar za manjinska pitanja (ECMI). Direktor ECMI-a, profesor **Velo Petai**, predstavio je rad Centra, dok su njegovi saradnici **Seržiuš Bober**, **Ljubica Đorđević** i **Martin Klat** detaljnije predstavili položaj danske nacionalne manjine u Nemačkoj i nemačke u Danskoj, a bilo je riči i o položaju Friza, Roma i Sinta u ovom regionu. U Flensburškoj kući, sedištu danske nacionalne manjine u Nemačkoj, **Jens Kristiansen**, generalni sekretar danske manjinske asocijacije (SSF), govorio je o političkoj participaciji Danaca u Nemačkoj. Martin Klat je učesnicima studijske posite predstavio rad danski škula u Flensburgu, ko i danske biblioteke.

Učesnici studijske posite drugog dana positali su Kil, glavni grad pokrajine Šlezvig-Holštajn. U Državnoj kancelariji pokrajine, predstavnici različiti sekretarijata su i iz

svoje perspektive govorili o odnosu koji imaju prema nacionalnim manjinama. Usledila je posita Pokrajinskom parlamentu Šlezvig-Holštajna di se s predstavnicima Odbora za evropska pitanja razgovaralo o načinu zastupljenosti nacionalni manjina na svim nivoima vlasti u obe države. Učesnici studijske posite positali su udruženje Sinta i Roma Šlezvig-Holštajn u Kilu, di su predstavnici ovi manjina govorili o svom položaju, izazovima i načinu dilovanja ovog udruženja. Treći dan posite bio je posvećen upoznavanju s položajem nemačke manjine u Danskoj. Učesnici su positali sidište nemačke nacionalne manjine u gradu Obenro, kao i Nemački muzej Severnog

Šlezviga u Sonderborgu. Poslednjeg dana studijske posite učesnicima je predstavljen rad Mreže manjinski kompetencija u Evropi, značajne inicijative koja za temu ima unapriđenje položaja nacionalni manjina.

Positom danskom konzulu u Flensburgu završena je ova veoma sadržajna višednevna posita tokom koje su predstavnici republički i pokrajinski organa vlasti imali priliku da se detaljno upoznaju sa sistemom zaštite nacionalni manjina, njegovim specifičnostima, ko i pozitivnim iskustvima dansko-nemačkog modela čija pojedina rešenja mogu biti korisna za dalje unapriđenje sistema zaštite nacionalni manjina u Srbiji. **B. N.**

„SOMBORSKI INDEKS” PRIDSTAVLJEN SOMBORSKOJ JAVNOSTI

Ime Sombora postalo svitski pojam u nauki

Sve ono što je rič nauke, naučnika, stručne literature te sve moguće primene „Somborskog indeksa” akademika **Ivana Gutmana** objavljene su za nepune četiri godine u priko tri stotine radova u svitu.

– Ovo je prvi put da u Muzeju prikazivamo dilo jednog svitskog naučnika. Mislim da Muzej i jeste mesto di treba bilužit dostignuća svi naši sugrađana. Želja akademika Gutmana bila je, upravo to da se povodom Dana nauke pripravi izložba o „Somborskom indeksu” zafaljujuć kojem je ime Sombora postalo pojam u svitskoj nauki – naglasila je **Milka Ljuboja**, kustos Varošskog muzeja u Somboru i autorka izložbe „Somborski indeks akademika Ivana Gutmana” koja je, povodom

Akademik Ivan Gutman sa saradnicima

Akademik Ivan Gutman

Dana nauke, otvorena u depandansu Varošskog muzeja u Somboru.

Nakon pozdravni riči **Davidu Firanja**, direktora Muzeja, koji je naglasio da „Zafaljujuć akademiku ime naše varoši prnelo se u svit

nauke i do sad je 'Somborski indeks' citiran u 330 radova naučnika iz cilog svita”.

Akademik Ivan Gutman je prilikom otvaranja izložbe održio zdravo nadahnuto pridavanje i s lakoćom vištog pedagoga provo je

publiku kroz složenu temu topološki indeksa u svitu hemije. Kompleksni naučni problem akademik Gutman je objasnio tako da sve mož bit približno i razumljivo većini.

stvar – kazo je akademik Ivan Gutman.

Kako je i sam kazo, ideja nove hemijske teorije i veličine javila mu se upravo u Somboru dok je ležo u bolnici na dijalizi prija četiri godi-

– Ovaj tolopoški indeks je jedan od većeg broja topološki indeksa, međutim, izdvaja ga to što je jedini naučni pojam koji postoji u svitu i nosi ime varoši Sombora. Zato se nadam da će varošćani Sombora svatit da je to lipa

ne, posli čeg je razvio naučnu teoriju i stvorio „Somborski indeks”.

Program koji je obuvatio izložbu i pridavanje, pripravljen je povodom Dana nauke, koji se obilježava 10. jula, na dan rođenja Nikole Tesle. **R. P.**

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUL

Formiran Varoški parlament i izabran gradonačelnik

U sridu, 10. jula, u Velikoj vićnici Varoške kuće održana je Konstitutivna sidnica Skupštine Subatice. Verifikovani su mandati odbornika, koji su zatim izabrali gradonačelnika i njegovog zaminika, pridsidnika Skupštine i njegovog zaminika i sekretara.

Daniel Đivanović iz SVM-a pridsidavaće skupštinom, za zaminika je izabran **Nebojša Crnogorac** iz SPS-a, a za sekretara **Đula Ladocki** iz SVM-a. **Čila Goli** biće zaminica gradonačelnika. Većinom glasova za gradonačelnika izabran je **Stevan Bakić** koji se nakon tog i obratio:

– Velika je to čast, naročito završiti drugi mandat gradonačelnika Subatice. Ovo je varoš koju ja zdravo volim, i do koje mi je vrlo stalo. To je jedan od argumenata da ću radit srcom i punom snagom. Iskoristio bi ovu priliku da se još jedared zafalim varošćanima Subatice na ukazanom povirenju. Nebrojano puta sam kazo da virujem u njev odabir, u njevu procinu, jel smo mi već odavno pokazali svoju odgovornost i političku pismenost i zrilost. Tako da njev sud meni najviše znači. Ko što ste i vidili to nijedna lista nije uspila u istoriji ove varoši. Radićemo još odgovornije da opravdamo njevo povirenje, povirenje varošćana Subatice. Dovešćemo domaće i strane investitore, završićemo započete projekte, započecemo ono što smo najavili, projekte koje smo najavili, rekonstrukciju vrtića, izgradnju ambulante na Paliću, trim staze, teretane na otvorenom, biciklističke staze. Nastavićemo još više ulagat u putnu infrastrukturu. Očekivamo da se završi izuzetno bitan projekat izgradnje brze pruge. Uredićemo kompletno sve one ulice koje su devastirane i razorene uslid rekonstrukcije i izgradnje brze pruge. Očekivamo uskoro i otvaranje subatičkog Narodnog pozorišta. Čekamo na upotribnu dozvolu protivpožarne zaštite. Očekivamo i projekat svi projekata, barem meni, a to je rekonstrukcija Opšte bolnice. To je najbitnija stvar, ne samo za mene nego i za sve varošćane Subatice. Nakon rekonstrukcije koja će trajat minimum tri godine, Subatica će dobit jedan moderan klinički centar.

Nakon konstitutivne sidnice, u kabinetu pridsidnika Skupštine varoši, dr **Balint Pastor** bivši pridsidnik Skupštine, prido je dužnost novoizabranom Danijelu Đivanoviću, koji se zafalio na ukazanom povirenju:

– Zafaljujuć tajnom glasanju imenovan sam na tu funkciju i velika mi je čast bila da je priuzmem od mog prithodnika prof. dr **Balinta Pastora** koji je i pridsidnik naše stranke i koji zbog svoji obaveza neće moć obavljat i ovu funkciju. Želim nastavit sa praksom da sidnice budu svaki prvi četvrtak u misecu. Dosta nas posla čeka. Od septembra krećemo s dobrom starom praksom koju je postavio moj prithodnik. Ovaj visoki dom ću vodit čestito, dostojanstveno i u najboljem mom saznanju i znanju u smislu zakona, poslovnika i statuta Varoši, a to sam u mom izlaganju tražio i od odbornika – kazo je Đivanović koji je nakon nikog vrimenta priuzo i dužnost pridsidnika UO Fondacije „Subatička Sinagoga“ od dr **Balinta Pastora**, koji je do sad obavljao tu funkciju.

Odbornica **Nela Tonković**, nosilac liste „Subatica protiv nasilja“, aktivno je učestvovala u polemiki oko tačka dnevnog reda, jel će kako je posli sidnice kazala, uvik bit „oči i glas varošćana“:

– Dakle, to je ono što smo obećavali našim sugrađanima. Budući da imamo ista el zdravo slična personalna rišenja u vladajućoj većini očekivamo da nastave onim putom kojim su vodili Subaticu do sad. Dakle putom brojni neispunjeni obećanja, na žalost po varošćane, al i putom pokušaja da se onaj drugi glas ne čuje. Svemu onom što je loše po varošćane

i po Subaticu mi ćemo se opirat, a ukoliko postoji bilo šta što ova većina učini dobro, bićemo cigurni da to još jedared „pritresemo“.

Za članove Varoškog vića izglasani su: **Robert Tot** za oblast komunalni dilatnosti i razvoja, **Marko Marić** za oblast privride, **Hajnalka Bognar Pastor** za oblast poljoprivride i zaštite životne sridine, **Milanka Kostić** za oblast obrazovanja i kulture, **Đendi Seleši** za oblast socijalne zaštite i zdravstva, **Nataša Aleksić** za oblast sporta i omladine i **Hargita Erči** za oblast turizma, investicija i međunarodne saradnje.

Dodila zvanja i priznanja

Na dnevnom redu 2. Sidnice Skupštine Varoši Subatice našlo se ukupno 38 tačaka Dnevnog reda, med kojima je bila i donošenje Zaključka o prihvatanju izvištaja o ostvarenom budžetu za prvu polovinu godine koji je iznosio štogod više od pet milijardi dinara što iznosi 46,41 odsto planiranog godišnjeg obima.

Odbornici Varoši Subatice na 2. redovnoj Sidnici Skupštine varoši doneli su i odluku o dobitnicima zvanja „Počasni građanin“, priznanja „Pro Urbe“ i „Dr Ferenc Bodrogvari“. Tako je doneta odluka da **Imre Kern** ponese zvanje Počani građanin za ovu godinu, dok će priznanje Pro urbe dobit Dičije pozorište, **Tibor Pekar**, profesor violine u penziji i Odiljenje onkologije Opšte bolnice. Priznanje dr **Ferenc Bodrogvari** poneće glumac **Gabor Mesaroš**, slikarka **Emeše Kovač Pečkai** i **Jasmin Ademović**, pisnik.

Dragutin Soković, zaminik šefa odborničke grupe „Aleksandar Vučić-Subatica sutra“ obrazložio je odluku oko izbora počasnog građanina:

– Jednostavno, zašto ovaku odluku ne bi prihvatili? Srpska napridna stranka je prihvatila odluku Komisije, za koju smatramo da je kompetentna. Komisija je donela odluku i mi na rad Komisije ne utičemo. Kad bi uticali na rad Komisije to bi bilo politikanstvo.

Janoš Nagel, pridsidnik odborničke grupe SVM-a, istako je da je **Imre Kern** tušta činio za varoš te je samim tim i zaslužio ovo zvanje:

– Što se tiče naše koalicije SNS i SVM, mi smo jedinstveni po tom pitanju da podržavamo odluku da se ove godine zvanje „Počasni građanin“ dodili gospodinu **Imreu Kernu**. To je pridlog naš iz SVM-a, tačnije pridlog našeg pridsidnika dr **Balinta Pastora**, i mislimo najiskrenije, a to misli i naš koalicioni partner, da je gospodin **Kern** svojim pedesetogodišnjim radom prvo u privridnom, a posli i u javnom životu, zaista zaslužio da bude dobitnik ovog zvanja. On je u proteklom periodu tušta učinio za Subaticu i za varošćane Subatice. Uviek je vodio računa o interesima Varoši Subatice.

Nela Tonković, pridsidnica odborničke grupe „Subatica protiv nasilja-Biram Subaticu“, izjavila je da je tačka oko donošenja priznanja „Pro urbe“ od nji jednoglasno podržana, al ne i ona oko zvanja „Počasnog građanina“:

– Ono di smo bili složni i jednoglasni su naravno pridlozi koje su uputili građani i udruženja varošćana, a vezano je za zaslužne Subatićane koji će dobit nagradu Pro urbe, onu najvišu nagradu i potvrdu da su svojim dilima činili dobro ovoj varoši. Onoga trenutka kada se stvar pritvori u politiku, kad se nagrade politizuju, kad razmatramo za počasne varošćane političare koji treba da služe društvu, kad im odajemo posebno priznanje zbog toga što čine dobre stvari za varoš, pa to je zaboga ono što i treba da čine i što je uobičajeno. Dakle tog trenutka nećemo bit saglasni. Naša koalicija naprosto ne moć glasat da jedan javni službenik dobije zvanje Počasni građanin upravo zbog razloga koje sam navela.

Što se kadrovski pitanja tiče imenovan je **Aleksandar Medaković** za direktora „Parking“, dok će umesto njega u Turističku organizaciju Varoši bit postavljena **Božidarka Golubović**. Na dnevnom redu ove sidnice našla se i Odluka o izboru još dva člana varoškog vića, **Ilija Maravić** biće zadužen za planiranje, izgradnju i održivi razvoj, a **Nenad Ostojić** za oblast obrazovanja, zatim Odluka o izradi Plana detaljne regulacije za Vikend naselje i dio Banje Palić, i za dio MZ „Centar 2“ ko i Odluka o izradi Plana detaljne regulacije za izgradnju dvi solarne elektrane - u Tavankutu i na Paliću. Odbornici su usvojili i Lokalni akcioni plan za zapošljavanje za naredne dvi godine.

Turistički potencijal Palića

Maja Gojković, pridsidnica Pokrajinske vlade i Balint Juhas, pridsidnik Skupštine AP Vojvodine, obašli su simbol Palića „Vodotoranj“, a nakon tog i „Akva park“. Kako je Gojkovićeva istakla tom prilikom, Pokrajinska vlada uložila je izuzetno značajna sridstva u razvoj turističkog potencijala Palića:

– **Zdravo me raduje sve ono što sam vidila, da su glavni radovi završeni na svemu onome u šta smo po projektu koji su nam pridali ulagali sridstva, prija svega prvo smo obašli „Vodotoranj“, koji je jedno istorijsko zdanje s početka 20. vika i koji smo uspijeli očuvati i revitalizovati onako kako je bilo. Možem kazati da je to sad bukvalno savremenim ričnikom kazano, jedan brend iz Subatice i Vojvodine al i misto di su se kadgod pravile fotografije za uspominu i razglednice. Ubeđena sam na taj način da ukoliko kogod napravi selfi ispred „Vodotornja“ i to podili sa svojim pratiocima, to će bit jedna velika reklama i marketing za čitav Palić. Želimo popularizovati jednu ovako lipu destinaciju koja je samo na 45 minuta vožnje od Novog Sada, od Beograda sat i nešto. Al uskoro, krajom godine kad bude puštena u rad brza pruga to će bit i kraće. Obašli smo i moderan, velik „Akva park“. Raduje me da dnevno sada već imamo priko 700 posetilaca svi generacija i da se razmišlja šta još nedostaje Paliću, Paličkom jezeru kako bi još više koristili ovaj potencijal za razvoj turizma.**

Kako je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** tom prilikom izjavio, projekti na Paliću odličan su primer saradnje sva tri nivoa vlasti:

– **Podsitiću vas da je Palić u top šest destinacija prve kategorije Republike Srbije. Pokrajinska Vlada je to pripoznala i podržala i imamo obećanje da će i dalje nastaviti s podrškom. Imali smo par sugestija od pridsidnice ko i od sekretara koji imaju iskustvo u usmirenju sridstava. Očekiva nas tušta posla da razvijemo naš dragi Palić. Oživimo nike divane koje smo imali na temu hotelskog turizma. Imali smo tada jednog jakog investitora, pa su se onda pojavili niki drugi, taj je odusto i sad moramo ponovo da „zagrijavamo“, jel ono što nam je neophodno jeste jedan dobar hotel na Paliću.**

Po ričima **Balinta Juhasa**, pridsidnika Skupštine AP Vojvodine, čeka se velik poso kad je u pitanju razvoj Palića:

– **Tu je pitanje kvaliteta vode jezera, tu je pitanje i povećanje turistički kapaciteta na Paliću. Tribamo raditi na tom da očuvamo naše građeno nasliđe. Tu je i „Sovina kula“ koju je svojevrimeno radio Lajoš Vermeš i to je nešto što moramo pokazati svitu i ljudima. Izgradnja brze pruge, Beograda, blizine granice idu nam u prilog.**

Pridsidnik Skupštine AP Vojvodine Balint Juhas podsitić je i da se pokojni pridsidnik Ištvan Pastor izuzetno zalaga za razvoj Palića, al i za čuvanje nasliđa, te u tom pravcu i treba ić dalje.

Izborna Skupština Saveza srpski udruženja Severno-bačkog okruga

U sali Otvorenog univerziteta održana je Izborna Skupština Saveza srpski udruženja Severno-bačkog okruga. Na Izornoj Skupštini odlučeno je da će

Miroslav Karan bit na čelu Upravnog odbora, **Ilija Maravić** bit pridsidnik Skupštine, a **Saša Gravorac** pridsidnik Nadzornog odbora.

Kako je istako Miroslav Karan, pridsidnik Upravnog odbora Saveza srpski udruženja, prioriteta ostaju isti i u narednom periodu:

– **Biramo novo rukovodstvo i produžujemo mandate koji se biraju na svake dvi godine. Biramo ljude koji će se baviti stvarima koje udruženje generalno radi. To su prija svega očuvanje srpske kulture, tradicije i srpskog jedinstva, udruživanje svi srpski udruženja koje vode poriklo sa prostora bivše Jugoslavije, al i domaćeg srpskog stanovništva. Primićemo i jedno novo udruženje „Đeneral Hadžićev“ iz Novog Žednika. Do sad smo brojali deset udruženja, evo od večeras smo bogatiji za još jedno udruženje.**

Prisutnima se na samom početku Izborne Skupštine obratio **Srđan Samardžić**, pomoćnik gradonačelnika, poželjivši sriću u daljem radu članovima Saveza:

– **Želim vam srićan rad, želim vam dobro zdravlje, slogu, sabornost, želim vam još mnogo aktivnosti i zdravi i srićni bili.**

Savez srpski udruženja koji se bavi nigovanjom tradicije i običaja srpskog naroda, osnovan je na konstitutivnoj sidnici Upravnog odbora Saveza održanoj 30. decembra 2013. godine.

Obiluzen 4. jul – Dan borca

Polaganjom vinaca kod spomenika na Trgu žrtava fašizma i kod spomenika „Njevoj virmosti“ obiluzen je 4. jul - Dan borca. Ovaj datum obiluzava se u spomen na godišnjicu sidnice Politbira Centralnog komiteta KPJ na kojoj je doneta odluka o podizanju oružanog ustanka. Prisutnima se kod spomenika na Trgu žrtava fašizma obratio **Aleksandar Toković**, pridsidnik subatičkog SUBNOR-a:

– **Dan borca obiluzavamo 83. put i na dostojanstven način i u Subatici. Naša poruka je da je Srbija unatrag kako gledamo i posmatramo situaciju, bila u približnoj situaciji, i reagovala je na otprilike sličan način. Uloga nas i generacija koje dolaze je da ovi praznici ne smiju bit zaboravljeni, da se na dostojanstven način obiluzavaju. Ne smimo zaboravit sve one koji su dali svoje živote za našu slobodu, a pogotovo naše drage varošćane, one koji su položili na oltar slobode ono najvažnije, a to je život. Neka im je včna slava i fala za njevu hrabrost, za sve ono što su učinili za našu zajednicu i nama ostaje da ko SUBNOR nigujemo tradicije i da nigujemo slobodu, mir, ljubav i antifašizam u svakom smislu.**

Praznik koji je Odlukom Vlade Srbije ukinut 2001. godine obiluzava se i dalje nezvanično od strane brojni borački udruženja.

Divan na temu izvištavanja na mađarskom jeziku

Pridsidnik Saveza vojvođanski Mađara **dr Balint Pastor** sasto se u prostorijama stranke sa generalnim direktorom Radio-televizije Vojvodina, **Goranom Karadžićom**.

Kako je pridsidnik ove stranke izjavo imo je izuzetnu čast divanit sa pridsidnikom radio-televizije koja emituje program na čak 16 jezika:

– **SVM je jedna regionalna i manjinska stranka kojoj je od izuzetnog značaja da pripadnici nacionalni manjina, pa i mađarska nacionalna manjina, ima garantovano pravo na informisanje na maternjem jeziku. To se odnosi na štampane medije, al se i te kako odnosi i na elektronske medije, i na radio i na televiziju i svakako nam je od interesa da RTV ko jedan od dva javna servisa na teritoriji Republike Srbije emituje program na mađarskom jeziku i da taj program bude ko što i treba bit. Da osim informativni emisija bude i dićiji program, i naučni i sportski i programa iz sfere ekologije... RTV ima i ljudske kapacitete i znanje i tradiciju da te**

zadatke obavi, a mi smo tu da pružimo podršku i tu smo za saradnju.

Kako je Karadžić istako, ovaki divani donose biljatak na obostrano zadovoljstvo:

– Izuzetno sam zadovoljan što sam danas u Subatici. Nisam bio na običnom sastanku, bio sam na sastanku sa prijateljima i partnerima. Divanili smo o tom šta treba da bude zadatak i koliko ispunjavamo zadatak ko Radio Televizija Vojvodine. To je zadatak koji nam zakon nalaže, da obezbedimo informisanje svim građanima Vojvodine na njegovom materijalnom jeziku. Šesnaest jezika na kojima se emitujemo ima svoje dio u našim programima. Jedan od najprisutniji jeste informisanje mađarske zajednice.

Radio-televizija Vojvodina ima dopisništvo na mađarskom jeziku u Senti, Kanjiži i u Subatici, koje je i najbrojnije dopisništvo.

Vozila i radne mašine za unapređenje dilatnosti

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** i direktor Javnog komunalnog preduzeća „Čistoća i zelenilo“ **Slobodan Milošev** obašli su na prostoru Radne jedinice za odvoženje i deponovanje komunalnog čvrstog otpada JKP „Čistoća i zelenilo“ novonabavljena vozila i radne mašine JKP „Čistoća i zelenilo“.

Kako je gradonačelnik Subatice kazao, vozila su nabavljena kako bi pridružila svoju dilatnost obavljalo što kvalitetnije i efikasnije:

– Radi se, zapravo, o kreditu iza kojeg stoji Varoš Subatica u vidu kapitalne subvencija u iznosu od 473 miliona dinara, planirani za višegodišnji period. Tender je bio raspisan u toku 2023. godine, u međuvremenu je završen, urađena je isporuka i danas smo radili obavezno. U pitanju su pet kamiona autosmečara, dva kamiona putarica, jedne autocisterne, jednog servisnog kombi vozila, jednog vozila sa korpom, dve električne čistilice, dva traktora sa mulčermom i dva teretna vozila sa abrolom i kontejnerom. U pitanju su savremene mašine i vozila za obavljanje svih segmenata posla koje radi JKP „Čistoća i zelenilo“ za prikupljanje komunalnog otpada za održavanje higijene i zelenila.

Novonabavljena vozila i radne mašine pomoću mnogo u procesu rada, istako je direktor JKP „Čistoća i zelenilo“ Slobodan Milošev.

Prema riječima nadležni do sad je na teritoriji varoši i prigradski naselja podijeljeno ukupno 10.500 plavih kama, dok je sa zelenim kama pokrivena cela varoš i sva prigradska mesta.

Mađarska i Srbija u zajedničkom projektu

U Varoškom Medija centru u ponedjeljak, 1. jula, potpisan je sporazum između Pokrajinskog sekretarijata za privredu i turizam, Ekonomskog fakulteta u Subatici i Evro-regionalne razvojne agencije DKMT Dunav-Kriš-Moriš-Tisa. Ovim je zvanično otpočeo Program „Smart tourism: The joint future of Pannonian region“.

Kako je kazao pokrajinski sekretar za privredu i turizam **dr Nenad Ivanišević** ovo je ogroman iskorak u budućnost:

– Mi danas krećemo u štogod što predstavlja budućnost turizma. I možemo se to komegod svidati i ne, 1997., el 1992. vjerovatno su ljudi mislili da im internet predstavlja najveću opasnost za nestanak radnih mesta, a danas ne možemo zamisliti da se probudimo ujutru, a da nemamo internet. Upravo veštačka inteligencija jeste štogod što je kreirano sa ciljom da napredak ubrza, a pošto mi imamo 8 posto rasta broja dolazaka turista u prva tri meseca na teritoriji AP Vojvodine u odnosu na prithodnu godinu kad je bio apsolutni rekord, ovo svakako treba pružiti još jednu mogućnost da se taj broj poveća. Zato što se mi sa ovim takmičimo sa najrazvijenijim svjetskim regionima. Upravo ćemo kroz ovo predstaviti to što jeste najbolje u

obe regije, i upravo ćemo kroz ovo predstaviti šta je ono zašto treba niko da dođe i positi i Mađarsku i Srbiju. To je ključno.

Ester Čokaš, iz Evro-regionalne razvojne agencije DKMT Dunav-Kriš-Moriš-Tisa ističe da je izuzetno zadovoljna međusobnom saradnjom svih učesnika projekta. **Prof. dr Ivana Medved**, prodekan za finansije na Ekonomskom fakultetu ističe da je njegov zadatak da putom veštačke inteligencije izgrade jednu platformu koja će biti osnova za razvoj pametnog turizma.

Projekat će trajati naredne dve godine, a finansiran je sredstvima Evropske unije u ukupnoj vrednosti od 1,3 miliona evra.

Dani Nikole Tesle u Subatici

Udruženje Ličana „Lika“ Subatica je povodom Dana Udruženja i 168. godišnjice rođenja Nikole Tesle ustanovilo i po jedanaesti put organizovalo manifestaciju: „Dani Nikole Tesle u Subatici“. Program manifestacije počeo je u Vestibilu Varoške kuće izložbom slika „Prirodno bogatstvo Like“, izlagača **Zorana Medića**. Nakon tog u Velikoj vićnici Varoške kuće održana je tribina na temu „Nikola Tesla-budućnost komunikacije među ljudima i uticaj na zdravlje“. Prisutni gosti imali su priliku pogledati i film o životu i radu **Nikole Tesle**, a podijeljene su i nagrade za literarne i likovne radove na ovu temu. U okviru manifestacije organizovana je i izložba automobila na električni pogon po četvrti put u Subatici i drugi put u Segedinu i Morahalomu. Trećeg dana manifestacije, na lokaciji Vodice, održan je već tradicionalni kulturno-umetnički i sportski program. Prema riječima **Miloša Borjana** pridsidnika udruženja organizatora manifestacije udruženje će i dalje nigoovati sicanje na ovog izuzetno značajnog naučnika.

Pomoć roditeljima djece s poteškoćama

Na adresi Segedinski put 20 svečano je otvoreno Udruženje „Pruži mi ruku Subatica“. Udruženje roditelja djece s teškim oboljenjima osnovala je naša sugrađanka **Sanja Mihajlović**, majka blizanaca **Dušana** i **Dunje**. Sanjina ćerka boluje od cerebralne paralize, pa na žalost i sama zna sa kakvim se sve problemima roditelji djece sa teškim dijagnozama, susriću:

– Ovo je prvenstveno udruženje za roditelje, za zdrave članove porodice koje imaju djece sa smetnjama u razvoju. Naravno da u ovim prostorijama radimo i sa djetetom sa smetnjama u razvoju ali nam je fokus da pružimo podršku upravo majkama, očevima i porodicama koje sa tom nikom dijagnozom žive cio život. Niki plan je da mi imamo razne programe, projekte da osnažujemo porodice, da ih naučimo kako da prihvate dijagnozu, da ih naučimo kako da žive i kako da se nose sa tim problemom, a da za to vrijeme oni ode imaju kvalitetnu podršku.

Volonterka **Dunja Perčić**, studentkinja Specijalne edukacije i rehabilitacije na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu učestvovala je u radu Udruženja kroz organizovanje brojnih radionica:

– Cilj ovog udruženja je da roditeljima kada imaju djece organizovane aktivnosti poput odlaska u pozorište, bioskop el nike radionice sa psihologom, da ja ode ko volonter i nekoliko mojih kolega budemo sa djetetom i organizujemo edukativne aktivnosti i radnje.

Jasna Matlak, čiji se sin takođe bori sa teškom dijagnozom priključila se ovom udruženju jer kako kaže ovaka vrsta pomoći i podrške mnogo znači.

Još jedared Filmski festival u Subatici i na Paliću

Na Litnjoj pozornici na Paliću, 20. jula svečano je otvoreno 31. izdanje Festivala evropskog filma Palić. Na otvaranju se prisutnima obratila **Milanka Kostić**, članica Varoške vića Subatice zadužena za oblast obrazovanja i kulture:

– Od svog nastanka pa do danas, Palički festival okuplja najznačajnije predstavnik srpskog i evropskog filma. Ono što je još važnije, značajno mesto posvećeno je mladim i talentovanim stvaraočima, kako bi se istakli i prikazali nam budućnost filma. Reputacija festivala privlačila sve granice, i mesto je okupljanja Subatičana svakog lita, a iz godine u godinu okuplja i brojne turiste koji u ovom periodu godine uživaju u filmu, prirodnim lipotama Palića i znamenitostima Varoši Subatice, te ističu i veći lipotu ovi pridela zemlje.

Miomir Đorđević, državni sekretar u Ministarstvu kulture, takođe se obratio prisutnima na ceremoniji otvaranja Festivala:

– Neizmerno mi je zadovoljstvo što imam priliku da vas u ime ministra kulture Nikole Selakovića i u svoje lično ime pozdravim, u čast 31. izdanja Festivala evropskog filma Palić. Večeras i u danima prid nama, Palić, di se pripliće lipota prirode i kulture, biće ne samo regionalna već i evropska prestonica filma. Ne samo što je ova manifestacija filma na Paliću nosilac prestižne nagrade EFFE za jedan od najzbuđljiviji umetnički festivala u Evropi, već i zbog činjenice da afirmiše kulturu našeg podneblja i privrženost naše zemlje razvoju filmske umitnosti, i podiže ugled Srbije u međunarodnim okvirima, Ministarstvo kulture kontinuirano godinama unatrag pruža podršku festivalu. Tom u prilog divani činjenica da je Ministarstvo kulture samo u periodu 2021. do 2024. opredililo 52 miliona dinara Festivalu evropskog filma Palić.

Pridsidnica Pokrajinske vlade Maja Gojković poručila je da je rič o manifestaciji koja pridstavlja praznik filmske umitnosti:

– Festival evropskog filma Palić je mesto na kome se susriću savremena evropska kinematografija i tradicija autorskog i umitničkog filma i iz godine u godinu dobija na kvalitetu i ugledu i iznova dokaziva zašto je jedan od zvanično najzbuđljiviji umitnički festivala u Evropi – kazala je pridsidnica Pokrajinske vlade.

Na ovogodišnjem festivalskom izdanju koje je trajalo do 26. jula, publika je bila u prilici pogledat 150 filmova (21 u pridfestivalskom i 129 u festivalskom programu, raspoređeni u ukupno 17 selekcija), a u festivalskom programu učestvovalo je priko 100 filmski profesionalaca iz zemlje i inostranstva, koji su boravili na Paliću. Festival je otvorio film „Sva lica dobrote” čuvenog grčkog reditelja Jorgosa Lantimosa, koji je primijerno prikazan u Srbiji svega par meseci nakon svitske premijere na Kanskom filmskom festivalu. Osim filmskog programa, i ove godine svi positioci na Paliću imali su priliku uživat i u pratećem programu. U galeriji Otvorenog univerziteta Subatica, tako je postavljena izložba posvećena legendi srpskog glumišta Bati Živojinoviću. U stručnom dilu festivala organizovana je međunarodna radionica filmske kritike sa polaznicima iz devet zemalja, panel diskusija o položaju žena u filmskoj industriji, ko i radionica Arthouse celuloid kinematografije koju vodi španska umitnica Karla Andrade. Organizovana je i izložba portretne karikature, promocija knjige i panel diskusija. Na 31. izdanju Festivala evropskog filma Palić, tradicionalno su dodijeljene nagrade „Aleksandar Lifka” za izuzetan doprinos evropskoj kinematografiji, a ovogodišnji dobitnici ovog prestižnog priznanja su glumica Anica Dobra u kategoriji domaći stvaralaca, direktor fotografije Fedon Papamihael u kategoriji inostrani stvaralaca, i reditelj Ademir Kenović kome je dodijeljena Regionalna Lifka.

Anica Dobra je po prijemu nagrade kazala:

– Razmišljajući o tom kako je došlo do toga da ja večeras uopšte stojim na ovom mestu, i dilim s vama ove važne trenutke za mene, pomislila sam da to ipak nije samo zbog filmova koje i ja i vi volimo. Mislim da je i zbog onog što se dešava, Srbije, onog što stoji isprid, a i svega onoga što stoji iza jednog filma. A to su te nike nevidljive, tanane, jako fine niti, koje mi glumci mislima prinosimo do vas. A vi ih, na svu sriću, pripoznajete.

Na Litnjoj pozornici Palić, festivalska nagrada „Underground Spirit” uruče-

na je filmskom režiseru i vizuelnom umitniku Miki Tanili. Ova nagrada dodiljiva se za izuzetan rad na polju nezavisnog filma i jedinstvenu autorsku poetiku izgrađenu van glavni tokova filmske industrije. Nagradu Miki Tanili uručio je Nikolaj Nikitin, selektor Glavnog takmičarskog programa festivala. Svečanom ceremonijom dodile festivalski priznanja najboljim evropskim ostvarenjima, ko i projekcijom filma „Drugi čin” Kventina Dipijoa, u petak 26. jula na Litnjoj pozornici na Paliću zatvoren je 31. Festival evropskog filma Palić. Međunarodni žiri programa Paralele i sudari je dodilio specijalno priznanje za scenario filma „Bosanski lonac” Pava Marinkovića, dok je za najbolji film u takmičarskom programu Paralele i Sudari proglašen film „Panoptikon” Džordža Siharulidzea. Nagrada „Zlatni toranj” za najbolji film na 31. Festivalu evropskog filma Palić pripala je ostvarenju „78 dana” rediteljke Emilije Gašić. Nagradu Palički toranj za najbolju režiju žiri je dodilio Runaru Runarsonu za ostvarenje „Kad svane dan”. Nagradu FIPRESCI za najbolji film Glavnog takmičarskog programa dobio je film „Divojka s iglom” reditelja Magnusa fon Horna. Međunarodni žiri Glavnog takmičarskog programa dodilio je specijalno priznanje filmu „Čovik magnet” Gusta van den Bergea.

Festival evropskog filma Palić podržali su Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, Varoš Subatica, Evropska unija kroz program Kreativna Evropa MEDIA, ko i mnogobrojni prijatelji i medijski partneri.

Obalazak turistički potencijala ruralnog turizma

Ministar turizma i omladine Husein Memić i pokrajinski sekretar za privridu i turizam dr Nenad Ivanišević positali su salaš „Zvonko Bogdan” u sklopu posita turističkim potencijalima zemlje. Kako je ministar kazo, na području Vojvodine ima ukupno 86 novoprijavljeni seoski domaćinstava u centralnom informacionom sistemu:

– To i jeste bio naš cilj, da one koji su možda bili u „crnoj zoni” motivišemo, al i da one koji žele da se bave ruralnim turizmom, dodatno podstaknemo. Opridiljeno je 150 miliona dinara od Ministarstva turizma i omladine i ovo je jedan od važniji podsticaja koji ćemo mi u narednom periodu i u narednim godinama opridiljivat kad je ovo Ministarstvo u pitanju. Meni je drago da od februara kada je raspisan javni poziv pa sve do sridine aprila imamo 284 novoformirana seoska gazdinstva i to je i ono što smo tili pokrenit, podstaknit one koji se žele baviti ovim. Pozivam i mlade ljude nek razmisle kako da započnu život na selu, jer oni koji žive na selu nuz jednu dobru ideju i nuz podršku države mogu ostat tamo i započeti nov biznis.

Pokrajinski sekretar za privridu i turizam dr Nenad Ivanišević istako je da međusobna saradnja Vlade Srbije i Pokrajinske vlade, Ministarstva turizma i omladine i Pokrajinskog sekretarijata za privridu i turizam daje odlične rezultate:

– Moram kazat da sam ponosan na činjenicu da su svi ugostiteljski objekti koji su ikad konkurisali kod nas dobili sridstva. Upravo zato možmo divanit o tako dobrim rezultatima u turizmu. Mi za prvi pet meseci imamo porast broja dolazaka turista na teritoriji AP Vojvodine od priko 9 posto u odnosu na rekordnu 2023. godinu.

Stefan Laušev, menadžer salaša „Zvonko Bogdan” ističe da salaš svim positiocima koji se odluče posilit ga, nudi jedinstveni doživljaj:

– U ovom objektu smo pokušali oživit sve ono što je i sam Zvonko Bogdan opivo u svojim pismama u poslidnji 60-70 godina, da od zaborava sačuvamo fijakere, tamburaše i vojvodansku kujnu. Ovo što vidite ode to je niki završni proizvod. Sve to povlači angažovanje privruidnika i poljoprivruidnika i svega ostalog.

K. S.

Čija je dužijanca?! (salašarska, varoška el crkvena)

Dužijanca je završni bunjevački žetveni običaj na poljima, ko što je na primer, berba u vinogradarskim područjima. Običaj je zdravo star i datira još iz vremena pagana – slavi se Bog plodnosti, jel imat kruva značilo je nastaći rane za cilu porodicu tokom godine. Kad se ovo uzme u obzir, onda je pogrišna teza o proslavi novog kruva.

Ovaj običaj se pritvorio u opštu zemljoradničku slavu i svečanost pod tim imenom, al treba kazat i to da postoje i drugi nazivi: dožencija, doženjancija, dožinjancija, i slično. Ovi termini su se koristili (el se koriste još uvijek) u Promini, Sinjskoj Krajini, Liki, a do dana današnjeg se, uglavnom, zadržo u pridilima di žita rodi više, te ima i veliki žetvi. U siromašnijim krajovima ga većinom nije moglo bit, el ako ga je i bilo, moro je sa propadanjom za druga odavno nestat.

Istini za volju, ni sami Bunjevci koji su obrađivali ovu temu, nisu bili istog mišljenja kako zvat ovaj običaj – Blaško Rajić je piso o „doženjanci”, a Ive Prčić o „dožejanci”. Ipak, većina je divanila o „dužijanci”, i to ko naziv priovladava u Subatici, Bajmaku i Somboru, iako se tu i dan-danas mož čut rič „dužionica”. Ovaj običaj veže sve grupe Bunjevaca, pa dr Erdeljanović piše da se u severnoj i u sridnjoj Dalmaciji još i sad u mnogo mista održava el pamti i kod katolika i kod pravoslavne čeljadi stari običaj, koji se vrši, odnosno vršio po dovršenoj žetvi, a to je bilo štogod prija 1930. godine, u vrime kad je dr Erdeljanović napiso knjigu „O poreklu Bunjevaca”.

Obično čeljad misle da je dužijanca završna javna svečanost žet-

veni radova, ispuštajući pri tom činjenicu da je to običaj na svakom salašu. Svudak se slavio završetak zdravo teškog žetelačkog rada, i ako se stvar ovako gleda dolazi se

do zaključka da dužijanca ima svoj izvor u porodičnoj, zemljoradničkoj zajednici. Prija neg što se detaljnije obradi sama dužijanca, treba kazat i to da bi ovaj običaj treba-

lo vezat za Markovo, el je to, kako god, bio uvod u kasnija događanja.

Na Markovo se išlo na njivu di se obavljao blagoslov žita, i nije njim (paorima) bilo drago kad bi popo, zbog strava od kiše, na Markovo blagoslov polja u crkvi obavljao. Zna Bunjevac da on mora tušta kisnit i vrućinu podnositi, samo da svoju familiju kruvom naist mož, pa se ne usteže to sve i trpit, kad Boga za to moli. U poljoprivrednim krajevima bio je to svetac, kad su motike i plugovi mirovali, a čeljad, uglavnom, ona mlada, išla u varoš di su se u podnevnoj šetnji „prikazivale” nove aljine.

Sama žetva – ris je počimala za Petrovdan, makar i simbolično, ako žito nije dozrilo. Domaćin bi tom prilikom posli podne izlazio na njivu i dva – tri puta zamano kosom i tako i simbolično označio početak risa. Sam ris bi se radio koliko je bilo imanje i koliko je risara bilo angažovano. Kosilo se ručno, kosom.

Triba kazat da se na početku 20. vika kosidba obavljala srpom el kosrom, odnosno šarlovom. Žito se slagalo u snopove, posli se snoplje poredalo u krug, a na sridi kruga je bio zaboden kolac, za koji je bio vezan konj. Konj je kopitama gazio po snoplju, žito je ostalo na zemlji a odozgor se sklonjala slama. Žito se izvijalo na vitru od slame i plive, i tako je ostajalo čisto. Kako je napridovala tehnika, tako se posli šarlova pojavila kosa nasadena na sapšte i prlj, priko kog se kod kosidbe slagalo žito, kako bi ga risaruša lakše mogla pokupiti u snop.

Kako je izgledo risarski dan ?

Risarski dan je počimo ranom zorom, dok je još rosa. Prvo bi svi

risari, a najprija žene, izlazili u njivu di su pleli užad. Ona su se plela od od žita istrgnutog iz korena i ve-zivala u snoplje (po dva krsta), a obaško se pazilo da ji ima taman toliko koliko treba za taj dan kosidbe. Plelo se tako što se žito kod klasa zavrnilo, el je tamo najtanje, okrenilo se 2-3 puta i uže bi bilo gotovo. Užad su se čuvala u sinu, el su se pokrivala čimegod, kako se ne bi friško osušila. Risari su ranije prikidali poso oko užadi od risaruša kako bi otkovali kose. Ona se otkivala tako što se udaralo kalapačom po oštrici metnutoj na „babiću”. U svakoj risarskoj bandi bio je jedan glavni – bandaš, koji je „divanio” umisto gazde.

Nakon ručka počo je rad, a risar i risaruša su činili jedan par. Di je veće imanje znalo je biti i do 20 pari risara. Svaki je risar imo kosu uz koju je bio privezan „prlj” koji je bio polukružno savijen od sridine kosišta prema njegovom vrvu, a služio je slaganju žita zdesna na lijevo (kako je risar kosio). Svaki risar je za pojasom imo obišen „vondir” i u njemu „gladalicu” kojom je povremeno oštrio kosu.

Posli užne bi se, obično, pravio kraći odmor (podne), a zatim su ponovo otkivali kose i spremali se za nastavak rada. Triba kazat da je bilo zdravo važno znat otkovat kosu, el je od tog zavisila lakoća i uspišnost rada. Risaruša koja je sakupljala pokošeno klasje imala je „kuku” s kojom je skupljala, slagala i „nalagala” na „bačeno” (prostrto) uže pokošeno žito. Išla je za risarom „po otkosu”, a užad je vezivala o pojasu. Kad bi rukovet bila puna, izvukla bi uže, bacila ga na zemlju i položila klasje. U jedan bi snop mečala dvi rukoveti, što bi značilo da risaruša drugog, idućeg žetelackog para svoju rukovet dodala onoj koju je položila skupljačica isprid nje.

Kako su njive bile zdravo velike, nije se moglo kositi „s kraja na kraj”, risari su kosili „na dva krsta” i ta dužina (širina nije bila bitna) se nazivala „pripelicom”. Nakon „istirane pripelice” vezivalo se snoplje,

a pridveče, kad bi pala rosa, kositi se više nije moglo i svezano se snoplje nosilo i sadivalo u krstine. Svaki „krst” je imo po 18 snopova složeni u obliku grčkog križa, svaki krak je imo po 4 snopa. Najdonji se zvao „kurjak”, a gornji, završni, „popo”. Snoplje se slagalo u krstine tako da je vlače bilo okrenuto u sridu. Kad bi krstine bile sadivene, grabilo se priostalo rasuto klasje, skupljalo se i vezivalo u snopove koji su se zvali „mršavina”. Cili poso se završavo digod u noć, redovno nuz pismu risara i risaruša.

Već je kazano da su njive bile velike i da bi sve bilo urađeno na vrijeme dolazilo je do udruživanja „bandi”. Pridvodnik je bio bandaš koji bi i ugovaro poso, a njegova rukovetašica – bandašica. Triba istaknuti da se radilo o najvridnijem i najboljem paru. Za vrijeme risa bio je običaj da se osim tri glavna ila (ručak, užna i večera) davala i „mala užna”, obično oko 4 sata posli-podne. Davalo se ladno ilo za ručak: slanina, kiselna, sir i slično. Slanina se ila nuz vruć krv el lepajnu uvaljanu u crvenu papriku sa crnim lukom, mož bit i bilog. Kiselna se pravila dan ranije od 5 do 10 litara, u zavisnosti od broja risara, a iznosila se na njivu u zemljanim sudima – čupovima.

Za užnu je obavezno bilo čorbe (na primer, zapržena s paradjčkom i debelim rizancima), i ako je bila gazdačka familija – paprikaš, ako ne, onda nasuvo s krumpirom i slično.

Kad bi se istirala posljednja pripelica i očistila i uredila njiva, bio je urađen ris. Digod pri kraju kosidbe risaruše bi plele vinac i krunu od žitnog klasja. Plelo se isključivo od pšeničnog klasja, nikad od ječma, raži, el pak zobi. Na kraju risa vinac se mećo oko bandašovog šešira, a kruna se nosila gazdi na salaš. Risari bi pomećali kose na rame, risaruše kuke u ruke, nosili su i druga pomagala, čobanju el veću đugu iz koje se za vrijeme risa pila voda. Na salaš se ulazilo po parovima, di su čekali domaćin i domaći-

ca. Domaćica bi škropila risare vodom i mekinjama nuz želju da žita dogodine bude tušta ko mekinja i da bude čisto ko voda. Bandaš skida vinac i pridaje ga domaćinu. Ovaj bi ga pito: kaka je litina, koliko je krstina? Nuz put bi ji nudio vinom, a posli bi svi sili za „svečan” astal. Pleten vinac bi se čuvo obišen u ambetušu do iduće žetve, a prilikom sijanja žita iz njega se sijala prva brazda.

Cigurno da su se tu našli i svirci, pa su se sva čeljad uvatila u kolo. Posli ila se razilazilo el je ujutru tribalo ić na drugo misto, al se prija tog dogovaralo oko dovoza žita s njiva na guvno.

Vozidba žita s njive na guvno je takođe bio velik poso. Tu je bilo obično kad je veći gazda bio, više ljudi uključeno, pa se žito vozilo na dvojim kolima s konjskom zapregom, a na kola su se vezala s jedne i druge strane dvi dugačke pomoćnice (drvo dugačko oko 4 metara) a priko nje su se štrangom vezale dvi kraće pomoćnice (dugačke oko 2,5 metara) da se mož naslagat više snopova žita.

Žito se slagalo u kamare, di je bio veći gazda bilo je više taki kamara žita. Kamara se sadivala tako što je donji dio bio slagan da je vlače ulazilo unutra, a gornji dio se slago da vlače ide napolje. Slagalo se prema vrvu, tako da se zaštititi od zakišnjavanja. Kamara je izgledala ko jedna osridnja kuća.

Koje vrste žita su se sijale u bačkim ravnicama? Sijale su se sorte žita: prolfik i bankut, uglavnom su to bile tvrde sorte žita i s osima. Za vrijeme II svitskog rata pojavila se jedna sorta žita bez osi, koja je bila rodnija, al nije bila tvrda. Kasnije su dolazile italijanske sorte bez osi, pa ruska sorta bezostaja koja je bila tvrda.

Kraj risa je gazda (obično) obiluzavo i dizanjem krušne krpe na dermu, kako bi se znalo da su risari svoj poso uradili i da mogu ić dalje.

Od kosidbe do vršidbe moglo se desit da prođu i 2-3 nedilje, dok ne stigne vršilica u taj atar, pa se deša-

valo da se tušta žita pokvarilo i istrunilo.

Kako je tekla vršidba žita?

Žito se vršilo ispočetka s vršilicama koje su pokrećali kajišovi prineseni sa parni traktora. Na vršalici je bilo uposleno 24 rabadžija (muškog i ženskog svita), dva mašiniste koje su zvali „gepezi”, dva mažaša koji su vezali džakove i mirili džakove na maži. Onda je bilo dva ranjača, koji su ranili vršalicu (mećali snopove), a prvo su snopove po dvi ženske osobe rasicale. Kod vršalice je bilo 4 kazaloša, koji su iz kamare vilama bacali snoplje na vršalicu. Bilo je 4 slamara, koji su kolima nosili slamu, a na prihvatu slame iz kasle je bilo dva čovika. Dvi cure su izvlaćile plivu ispod kasle (mašine), a 4 cure su ko plivarke nosile „kazalošu za plivu” da je sadene u obašku kamaru za plivu.

Nisu sve 24 rabadžije odjedared radile, minjali su se posli svakog „mreša”, a jedan mreš je bio 10 džakova, svaki po 50 kila. Kad bi se to izmirilo, mažas je uzvikivo, „mreš!” da bi se radnici prominili. Vršidba je trajala obično nekoliko nedilja. Kad se završila, „mažas” bi izračunavo koliko žita ide za vršidbu, koliko risarima, a ostatak je mećo na tavane, dio je bio naminjen za novu sitvu, višak se prodavo, kad je cina bila povoljna. Risari su ris radili od procenta prinosa žita, obično se krećalo od osmog do desetog, zavisno od godine, a za vršidbu se davalo isto toliko.

Bitno je kazat, sve ove naknade su zavisile od prinosa žita, a i od stalnosti risara. Svaki gazda je imo svoje stalne rabadžije.

Početak u porodičnom slavlju

Od ovog porodičnog žetvenog slavlja razvila se u Subatici javna, bunjevačka, proslava svršetka žetve! Dužijanica je javno prvi put proslavljena 1911.godine. Nikako u isto vrijeme župnik Blaško Rajić

osnovu je „Katoličko divojačko društvo”, i kako su mnoge članice bile risaruše, pridložio je da zajednički proslave dužijancu. Tako je nuz zagalnicu u Kerskoj crkvi, iste godine, bila proslavljena žetvena svečanost i priređena zabava. Bila je to opšta bunjevačka proslava di se med momcima biro bandaš, a med divojkama bandašica. Oni su bili najlipči par koji je bio u obavezi da priredi „kolo”. Ko što se vidi, prve javne dužijance održavale su se u Keru (dio Subatice) i bile su vezane nuz Župu Sv. Roke sve do 1914. godine.

Ovo su popisani bandaši i bandašice od prve javne proslave dužijance: 1911. Ive Prčić i Marija Prčić; 1912. Antun Skenderović i Maca Bajić; 1913. Stipan Dulić i Roza Peić Tukuljac; 1914-1918. nije održana; 1919. Pajo Milković i Giza Šarčević; 1920. Stipe Dulić i Marija Dulić; 1921. Aleksandar Vidaković i Marga Kopunović; 1922. Marko Stipić i Đula Prčić; 1923. Jakov Šarčević i Manda Jaramazović; 1924. Geza Dulić i Krista Jaramazović; 1925. Andrija Miljački Matak i Klara Skenderović; 1926. Mate Romić Regić i Kata Miljački Matak; 1927. Marko Budimčević i Gabriška Skenderović; 1928. Pere Matković i Giza Romić; 1929. Lajčo Perčić i Jela Buljovčić; 1930. Franjo Ostrogonac i Rozika Pletikosić; 1931. Pere Jaramazović i Giza Prčić; 1932. Lacko Vojnić Hajduk i Liza Poljaković; 1933. Jo-so Kujundžić i Stana Mukić; 1934. Mate Jaramazović i Etela Dulić; 1935. Bolto Kopunović i Eta Matković; 1936. Povodom svečane proslave 250-te godišnjice doseljavanja birana su dva para: Grgo Vukov i Liza Đukić i Franjo Šarčević i Koca Skenderović; 1937. Ive Antunović i Tona Skenderović; 1938. Ive Grčić i Krista Dulić; 1939. Pavao Lipozenčić i Marga Dulić; 1940. Vinko Vuković i Teza Kuntić; 1941- 1945. U proslavama su učestvovala isključivo dica!; 1946. Lazo Ivković Ivandekić i Roza Gabrić; 1947. Grgo Skenderović i Anica Čović; 1948-1957. ponovo

Parna vršalica (fotografija iz arhive Milana Stepanovića)

su u ulogi bandaša i bandašice bila dica!

Vridilo bi kazat da kroz sve zapisano vrime nijedared se nije desilo da je kaki par bio dvared zaredom bandaš i bandašica.

Za vrime I svetskog rata dužijanca nije proslavljana, a posli 1918. godine je vezana za katedralnu župu. Dužijanca se od 1940. godine slavi na Veliku Gospojinu iako to ispočetka nije bilo tako. Prve krune su se počele plest 1928. godine.

Početak svečane povorke bio je izvan varoši, na kakoj raskrsnici el isprid križa nuz put, oko kojeg je bilo dosta slobodnog mista. Kad bi se svi iskupili krečalo se u varoš – prvo konjanici (20 – 200 konjanika), onda žitom ukrašena kola el karuce u kojima bi sidili bandaš i bandašica sa ispletim vincom el krunom. Za njima bi u drugim kolima bilo nekoliko pratilaca – mastalundžija i pratilja – enga. Kolonu bi na putu do ckrve posmatrali mnogobrojni okupljeni varošani. Bandaš i bandašica su pridavali krunu crkvenim starešinama, a oni pak dici koja su krunu unosili u crkvu. Posli blagoslova krune i klasja, divojke u bunjevačkim na-

rodnim nošnjama dilile su svim prisutnima po klas. Posli tog, kola s bandašom i bandašicom prolazili su glavnijim sokacima Subatice.

Dužijance u okolini Subatice (Đurđin, Žednik, Tavankut, Mala Bosna, itd.) su bile uvik prija Velike Gospojine, a bandaši i bandašice iz ti mista bi učestvovali u zajedničkoj, glavnoj proslavi u Subatici.

Za vrime II svetskog rata i kasnije u periodu od 1948. do 1957. godine umisto momaka i divojaka, bandaš i bandašica su bili dica.

Prva varoška, obnovljena, dužijanca je bila 1968. godine i od onda pa nadalje se tako slavi. Svečana povorka je bila od varošskog hipodroma pa sve do glavnog trga. U povorki se nuz bogatstvo bunjevačke narodne nošnje, moglo susrit sa „graničarima” odivenim u svečane aljine, al isto tako i upoznat s cilim procesom – od sitve do žetve. Prvu javnu dužijancu 1968. godine pratilo je više od 60.000 Subatičana i gostivi.

Kroz ovaj dio želja je bila da se prikaže bunjevački običaj žetve s početka 20. vika, kad se pretežno radilo rukom. Kasnijim napritkom tehnike, ručno košenje žita zami-

njeno je mašinama, iz uvoza, kosačicama „kormik”, a radile su na konjsku el drugu zapregu. Posli nji su došle mašine, samorizačice, koje su pokošeno žito povezale i razbacale po njivi. Posli nji dolaze prvi kombajni, 60-ti godina 20. vika, koji su se postepeno osavriminjivali do danas.

Svaki običaj za Bunjevce ima svoju osobenost, al običaj za „dužijancu” je poseban, el se radi o obezbeđivanju kruva, kojeg je svaka kuća morala na vrime pripraviti. Kruv se našo i u najvažnijoj svakodnevnoj molitvi „Oče naš” al se kaže „kruv naš svagdašnji, daj nam ga i danas”, pa se kruvu i ja klanjam i celivam.

Iz svega navedenog jasno se vidi da je Dužijanca oduvik bila bunjevačka – duboko u bunjevačkoj duši. Ako kogod divani drugačije triba kazat kad je i di bila! Na žalost i ovaj lip, bunjevački narodni običaj je u jedno vrime bio zloupotribljen u političke svrhe (el oni koji nemaje svoje moraje se dicit tuđim).

**Miroslav Vojnić
Hajduk – Marača**
(za tekst korišćen materijal J. Erdeljanovića i A. Sekulića)

FILM O RISU I DUŽIONICI U IZVEDBI GKUD „RAVANGRAD”

Sačuvati sićanja stari za mlade

Gradsko kulturno umitničko društvo „Ravangrad” je i ove godine obogatilo svoje i inače brojne aktivnosti, nastupe, koncerte i takmičenja. Naime, nakon uspješnog nastupa s filmom o tradicionalnom običaju ubrađaja kod somborski srpski familija, ove godine su Ravangrađani dali sebi ni malo lak zadatak. Rič je ponovo o filmu i to čak o dva filma za koje su kadrovi i scene uglavnom privedeni kraju.

– Odlučili smo se da i ovog puta ovikovičimo naše lipe običaje tako da su naši članovi GKUD-a, već slobodno možem kazat, glumci amateri, snimili film na temu izvornog običaja na Ivanjdan kod Srba starosidilaca i evo, konačno, privodimo kraju i film o izvornom običaju risa i bunjevačkoj „Dužionici” – objasnio je Slobodan Vukobratović iz GKUD Ravangrad.

Ideja, scenario i tekst za film o „Dužionici” temelji se na sićanjima i divanima dida i majki koji su i sami bili ne samo dio običaja neg su živili i na svojim rukama i plećima izneli ono što je bilo najvažnije za porodicu – obezbedit kruva.

– Važno da ta naša sićanja i divane naši stari o tom kako je to

kadgod bilo snimimo i tako prinesemo našim mladima. A iza zova tu uvijek ima. Ni sam nisam kosio žito, al sam naučio pa tako prino na svoju dicu. Teško je to danas nać da kogod i od stariji zna, a komoli da još i žene znadu rukovetat, plest uža... Ipak, naućilo se, štogod se i improvizuje, al najvažnije je da na ovaj način, kroz film, ovikovičimo za generacije koje dolaze. To je dug i našem Ravangradu i našem „Bunjevačkom kolu” – kazo je Franja Parćetić.

Uloga risara glavnog s kosom na njivi pripala je Filipu Koliću.

– Mladima iz varoši cigurno nije lako. Ipak, mi što smo na salašima, uzimamo kose u ruke i kosimo što triba. Nije lako, al naući se. Evo ekipa se odlično snašla, a i s kamerom smo već navikli družiti. Mladi smo i voljni i kositi, a i zabavit se nuz običaje – objasnio je Filip.

Najvridnijoj risaruši koju je igrala Marina Rabljanović, uistinu pripalo je i fizički ponajviše posla na samoj njivi.

– Tribalo je, bome, znat i pokupit vlače i povezat, pa pokupiti u krtine. Znalo se to uvijek kako i kome šta pripada. Al eto, iako

nije lako, u društvu, nuz šalu, veselje, brže i lakše prode. Drukčije ni ne mož!

Aleksandri Medurić Kalčan je, u ovom običaju, pripala uloga domaćice, gazdarice.

– Gradsko sam dite i meni je ovo sve bilo zdravo interesantno, al i štogod novo. Ono što sam naućila, ćula sam od svoji pridaćka, koji baš i jesu s ovi salaša. U ulogi gazdarice sam bila ta koja je tiha, ne mnogo primetna, al tu uvijek da sve pripravim od astala do kujne, od sipanja rakije do kuvanja pivćijeg paprikaša i

pogaće, da i gazdu podsitim šta triba, da se štogod ne zaboravi... Uostalom, ko i inaće, što bi svaka žena tribala i jeste, a to je stub familije.

Film o izvornom običaju risa i „Dužionice” sniman je na žitnom polju i autentićnom salašu u Gradini. Kako istiću glumci, Ravangrađani, nakon više puta izvođenog običaja na smotrama, priredbama i raznim scenama, snimanje je za sve bilo veliko zadovoljstvo.

Premijera filma Dužijanca oćekiva se poćetkom jeseni.

R. P.

U BAJMAKU SE PRIPRAVLJAJE ZA „DANE BUNJEVAČKE KULTURE”

Spojili istoriju sa ukusima i mirisima tradicije

Bunjevački kulturni centar „Bajmak” već devetnaestu godinu organizuje tradicionalne „Dane bunjevačke kulture”. Rič je o programu koji traje dva dana, a koji će ove godine bit realizovan u petak i subatu, 30. i 31. avgusta.

– Prvog dana programa, u petak, biće održana premijera dokumentarnog filma o značajnim bunjevačkim ličnostima. Dokumentarni film novi naziv „Žene koje su trasirale put rodnoj ravnopravnosti u Subatici”, a kroz njega smo obradili teme koje su obuvatile ulogu žena na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 1918. godine. Slidi potom kraći divan o filmu, a zatim ćemo promovisat osamnajsto izdanje „Festivalskog biltena” koji, ko i svake godine, recepte i zanimljive priloge vezane za prithodni

Etno-festival bunjevački ila, dok smo pripravili i prigodan kulturno-umetnički program – divani Branko Pokornić, pridsidnik Organizacionog odbora „Dana bunjevačke kulture”.

Za drugi dan programa čiji je nosilac Etno-festival bunjevački ila ne treba posebna reklama – to je program kojem se rado odazivaje i učesnici, i brojni gosti.

– Od rani jutarnji sati biće živo na platou ispid KPD „Jedinstvo-Edšeg”, di ćemo pripravljat sve što treba za naše učesnike i goste. Učesnicima pripravljamo štandove na kojima su astali, šporelj na drva i drva, dok je na njima da biraje šta će i kako će pripravljat, dok imamo i dio koji je naminjen onima koji su stručni za pripravljanje razni vrsta kotlića. Početak kuvanja je, po običaju, u 8 sati, dok je za 10 sati najavljeno

svečano otvaranje. Naš žiri će obać sve štandove, a u 13 sati ćemo dodilit priznanja. Ne proglašavamo pobidnika, već nagradivamo učesnike u nekoliko kategorija. Žiri obraća pažnju na izgled kuvarice, nošnju, opremljenost štanda, autentičnost posuđa i pribora za kuvanje. Naravno, pazi se na izvornost ila, što je ilo starije, ono više vridi. Proglasićemo najstarije ilo, najautentičnije ilo, najangažovaniji štand, najmlađu i najstariju redušu, najlipši kolač, najlipši astal...

Svake godine se promovišu ila bunjevačke zajednice, al i drugi nacionalni zajednica, naravno i srpski ila.

– Trudimo se da kroz prikaz različitosti u kujni, mi u stvari pokazivamo jedno zajedništvo koje je karakteristično za naše prostore, a koje se mož pripoznat i u kujni, odnosno u ilima koja se pripravljaje u kućama. Do sad smo imali goste iz deset nacionalni zajednica, pa ji očekivamo i ove godine, ko i tradicionalna srpska ila koja dolaze iz

jedne bogate i specifične kujne. Med gostima ćemo imat i Bunjevce iz Mađarske, a najvili su nam se i drugi gosti iz Mađarske, pa i Hrvatske.

Pokornić istiće da je „Etno-festival bunjevački ila” protekli godina posto pravi brend Bajmaka, a ovaj program je poznat i po jednom klasičnom i omiljenom bunjevačkom ilu – tarani.

– Članovi BKC „Bajmak” će na našem štandu pripravit izvornu bunjevačku ranu – taranu s divenicom. Trudimo se da po popularnoj cini ona bude dostupna svima, a često gosti dolaze samo da bi kupili taranu, poneli je kući i podsitili se na ukuse ditinjstva i mladosti. Tarana je ručno rađena, već je pripravljeno 30 kg tarane, tako da će od tog bit pripravljeno 400-500 porcija tarane učesnicima i gostima – dodaje Pokornić.

Program će bit završen kroz klasičnu igranku, od 19 sati, nuz muziku, jel ljudi sridnji i stariji generacija vole ovaka okupljanja, druženje i muziku. N. S.

PO PETNAJSTI PUT ODRŽANE „SEOSKE SIGRE BREZ GRANICA” NA BIKOVU

Svi učesnici su i pobidnici

U organizaciji Udruženja građana „Udruženi pokrećemo selo” na Bikovu su održane tradicionalne „Seoske sigre brez granica”. Zanimljive discipline okupile su ekipe jednako zanimljivi imena, ali i jednako raspoložene da provedu jedan lip dan u prirodnom okruženju, da se takmiče, druže, ali i pokažu svoju humanu stranu.

Kroz protekli petnajst godina bilo je dosta izazova u organizaciji, al' uvijek dobar odziv učesnika potvrđiva da je ovako okupljanje i te kako potrebno – ne samo na Bikovu.

– Volimo ovaj dan na Bikovu, to je dan kada je selo živo, ko i par dana prija. Okupimo dosta ljudi koji dođu pomoć da se pripreme svi poligoni i taj duh zajedništva nas sve nekako okuplja i čini jačima. Sigre su protkane smijom i veseljom, a tako ovi dana bude i naše selo. Pripravili smo dosta sigri, nike su malo modifikovane, a nova sigra je „rolanje bale kroz lavirint”. Učesnici su se oprobali i u tradicionalnim sigrama med kojima su „đeram”, „štule”, „vučenje traktora”, „pračke”... Ove godine

se za takmičenje prijavilo šesnajst ekipa, med njima imamo i učesnike van Subatice, pa i iz Nigerije, ali i sve veći broj sponzora, ljudi koji nam žele pomoć – ističe Dajana Andrašić, iz UG „Udruženi pokrećemo selo”, te dodaje da postoje planovi da sigre traju dva dana, te da je to ideja za budućnost.

Radoslav Vukelić, sekretar Sekretarijata za komunalne poslove, energetiku i saobraćaj Subatice, je imo priliku da u ime gradonačelnika Stevana Bakića i u svoje lično ime svečano otvori takmičenje.

– Ovo je manifestacija koja nosi priliku za promociju pravi vridnosti, čuvanje tradicije, promociju sportskog duha i humanosti. Vidimo i pravu kreativnost meštana koji su od slame, kuruza i ostalog fomirali rekvizite i poligone za zanimljiva takmičenja. Humanost je ono što nas sve okuplja, i tu notu nam daje UG „Udruženi pokrećemo selo”, pokazivaje nam da svako ko pomogne onom kome pomoć treba je već pobidnik – kazao je Vukelić i poželio organizatorima da i dalje istraju na promovisanju pravi vridnosti.

Nastupale su ekipe „Pravoslavni Bunjevci”, „Blejači”, „Seljančice”, „Zmajovi”, „Puce”, „Markove frajle”, „Vandrovači”, „Fitness team”, „Pažljivo birani”, „Mentalci”, „Šestorica slučajnih”, „Limuni”, „Čempresi”, „Laganica”, „ElevenEs edge” i „Feher Hajdukovo”, a one su okupile takmičare kojima je dobro raspoloženje bilo zajednički sadržalac.

Davor Rožnaji iz ekipe „Laganica” je i prija početka takmičenja bio dobro raspoložen, a kako i ne bi kada mu je to bio prvi nastup na okupljanju koje je poznato po vedrom duhu.

– Utisci su sjajni, sve je super, čuo sam da je uvijek bila dobra organizacija, a radujem se što ima mnogo ekipa u konkurenciji i što su nam pripremljene ovako zanimljive igre.

Marko Popić je povu ekipu „Markove frajle”, ne slučajno, jer on kroz aktivnosti Sportskog saveza Subatice vodi program namijenjen ženama – „Budi zdrava, vežbaj sa nama”.

– Već četiri godine organizujemo akciju koja je za žene potpuno besplatna, i dva puta nediljno radimo na poboljšanju fizičke spreme. Cilj je da svi budemo zdraviji i da se bolje osiće. Odziv je dosta dobar, dolazi 15-20 žena na svaki trening, pa smo odlučili i da se po prvi put prijavimo na „Seoske sigre”. Deluje nam zanimljivo takmičenje, želimo da se družimo i zabavljamo, a ovake aktivnosti su svakako korisne za podizanje svisti o zdravom načinu života. Pokaziva to i praksa, jer su dica sa sela, na primer, obično aktivnija od dice koja odrastaje u varoši – poručio je Popić.

Ildiko Žaki iz ove ekipe je bila raspoložena nakon prve igre na takmičenju.

– Najbitnije nam je da se družimo, da učestvujemo, plasman nam nije toliko bitan, ali nam je bitno da damo i drugima primer da dolaze na ovaka okupljanja, te da nađu vrijeme da u svoj život uvedu i sport na bilo koji način.

Med onima koji dobro poznaju sigre bili su i članovi ekipa „Zmajovi”, potvrđiva to i Šandor Čokai.

– Nama je ovo prilika da se opuštimo i uživamo. Tu su zanimljive sigre koje se ne mogu sustrit često. Mi se osiće ko pobidnici već samo kad dođemo ode, tako da nas plasman ne interesuje.

Da bi sve teklo kako treba brinio se i sudijski kolegijum. Perica Tikvić je bio na čelu sudija, a on ističe kako nekada i nije lako „dilit pravdu” na ovakim okupljanjima.

– Sigre nisu štogod na šta su ljudi navikli, nema ovi disciplina na drugim mistima, pa se desi da bi učesnici želili sami izmišljat pravila, a na kraju nije baš tako. Bude tu i dosta ubeđivanja, dođe nekad i do nesuglasica, ali su zato tu sudije. Imamo deset sigara, podilili smo takmičarki program u dva dila, pravimo pauzu za užnu. Najteža igra je na kraju, to je „vučenje traktora”, kad su već svi iscrpljeni treba se dobro pokazat. Za mene, koji sam takođe rasto na selu, lipa je prilika da se ovaka okupljanja dešavaju, svaka čast ljudima koji se trude sa sačuvaju tradiciju, ali se i trude da naša sela ostanu živa.

O pobidnicima i plasmanu nećemo, jer, kako je kazao jedan od sagovornika, svako ko je došo na ovo okupljanje je već i pobidno. N. S.

IVAN I LIZA ŠARČEVIĆ PROSLAVILI SU PROŠLOG MISECA ZNAČAJAN BRAČNI JUBILEJ – „ZLATNU SVADBU”

Ljubav, poštivanje i tolerancija u porodici

Lita 1974. godine, tačnije 27. jula, „da” jedno drugom, al i „da” zajedničkom životu kazali su **Ivan Šarčević** i njegova izabranica **Liza**, divojački **Matković**. Posli pedest godina, odnosno pet decenija, el po vika, 27. jula, al 2024. godine, u 16,20 imali su priliku, čast, al i sreću ponovo jedno drugom kazat „da”, obilježavajuć „zlatnu svadbu” u Velikoj vićnici Varoške kuće u Subatici, di je održano i prvobitno varoško vinčanje.

Godine su ostavile traga i na junacima naše pripovitke, što je i normalno. Malo je teže bilo popet se stepenicama do Velike vićnice i stignit do matičara, korak je možda bio malo kraći, al nike stvari su odolile godinama. Ruka u ruci, srce u srcu, oči u očima – tako su stupali Ivan i Liza prija po vika, tako su stupali sad. I kako priznaju, ne brez treme!

Polak vika kasnije – ponovo stali prid matičara

– Mislim da je trema bila jednaka, danas, ko i prija pedeset godina. Onda smo bili mladi i neiskusni, nismo znali šta nas čeka, a sad je drugčije. Moram kazat da sam danas najsrćniji čovik na svitu, jer imat osobu s kojom možeš provest pedeset godina zajedno, bez ikaki ekscesa to je uspih, to je pobida. Moram bit zafalan svojoj ženi, jer danas

ne bi bio to što jesam da nije bilo nje. Ona je bila i ostala moj oslonac, moja podrška u svemu. Poklonila je meni svoje ditiinjstvo, jer je bila tek osamnajst godina kad se udala, ja dvadest i četri. Srićan sam što smo zajedno dočekali ovaj dan i što smo mentalno, bar mislim, zdravi. Fizički se tu već vide godine, ali dobro – pripovida nam Ivan Šarčević, i dodaje da

ne vridi ona izreka da na ženi stoje tri stuba kuće, neg četri, dok Liza skromno nastavlja da se zasluge ne mogu pripisat samo jednom supružniku.

– Da bi se brak i porodica održali sve ove godine zaslužni smo obadvoje, tačno pola-pola. Triba imat razumivanja, on za mene, ja za njeg, da zajedno donosimo odluke, da se slažemo, i kad ima problema i kad nema. Bilo je mnogo tolerancije, razumivanja. Prija pedest godina je u svadbi bilo sasvim drugčije neg danas, onda se slavilo „pod šatrom”, dolazili su gosti s konjima i karucama. Imala sam tremu i onda, ali mi se čini malo više danas.

Kumovi koji su bili svidoci na vinčanju prija pedeset godina danas, na žalost, više nisu živi, a kumovi koji su svidočili „zlatnoj svadbi” bili su Ivanovi i Lizini sin i ćer.

– Odlučili smo da ako iko triba nama stat iza leđa, to su naša dica. Ne samo sad, neg uvijek. Ponosni smo na nji! Oni su danas ostvareni ljudi, imaju svoje porodice, čestitamo im na tom i nadamo se da će i oni dočekati da proslave „zlatnu svadbu” – pripovijada Ivan i Liza Šarčević, a iako ne postoji univerzalni recept za bračnu sriću, ističu šta se u njevoj kući uvijek poštivalo:

– Nema laganja jedno drugom, mi pedeset godina ne lažemo jedno drugom. Živimo onako kako živimo, poštivamo jedno drugo izuzetno.

Da su ovake prilike što god posebno i da donose posebnu draž u Velikoj vićnici koja subotom ugosti brojne parove koji zaključivaju brak potvrđiva i matičarka Aranka Kobrehel. Ona je imala priliku, pa i čast, da isprič sebe ima ljude koji pokazivaju da vridnosti braka mogu opstat, al i priliku da „mladencima” uruči „Povelju o braku”.

– „Povelju o braku” dajemo našim mladencima koji proslavljaju 25 el 50 godina braka. Oni potpisivaju tu „Povelju” u toku ceremonije, ko i njevi svidoci. To je jedna svečana „Povelja”, koja je poklon naše varoši za njev va-

žan dan, za „zlatnu godišnjicu”. Što se tiče „zlatne svadbe” godišnje imamo 2-3 taka događaja, take godišnjice obavljamo u Varoškoj kući, u Velikoj vićnici i Žutoj sali, al i na terenu el u ugostiteljskim objektima. Ovo su posebne emocije, emocije koje su čak i jače neg kad imamo uobičajene svadbe. Jer, dolaze nam ljudi koji dokazivaju da vridi ostat u braku i da ne triba tako lako odustat od braka, pridat se. Vridi pokušat, a ovo je primer da čovik mož opstat u braku toliko godina.

Dok su primali čestitke najbliži i

gostivi, nekako se nametnilo pitanje slavljenicima – da li imaje nike neostvarene želje, ciljeve, šta im poželit za ovako vridan jubilej.

– Nemamo razloga bit nesrićni, žalit se da nam što god fali. Imamo sjajnu dicu, sjajnu porodicu, četvoro unučadi koji su danas već svoji ljudi. Moramo kazat da danas imamo još jedan razlog za slavlje – dobićemo praućuće uskoro. To je velik uspih za nas, još i to da dočekamo – odgovaraje zajedno i složno Ivan i Liza Šarčević, baš onako kako i žive protekli pedest godina.

N. S.

OTVORENA IZLOŽBA SLIKA ANE POŠEBAL, ROĐENE JARAMAZOVIĆ

Slike pune duše

U galeriji „Likovne grupe 76” u Somboru, u utorak, 30. juna, svečano je otvorena izložba slika Ane Pošebal, rođene Jaramazović, pod imenom „Radosti života”.

Umitnici, rođenoj Bajmačanki, koja se samo prija dva miseca vratila iz Slovenije u Sombor, ovo je četvrta samostalna izložba, a prva u Somboru. Njezini umitnički počeci su još u mladosti kad je bojažljivo počela slikat, poklanjala je radove i pažljivo slušala komentare o njima. Ana se likovno usavršavala kroz razne kursove i škole slikanja u Trbovlju, a izrazi odobravanja publike na njezine sve lipče radove bili su dodatni motiv vridnoj i marljivoj Ani.

U likovnom izrazu Ana se s početka opridiljiva za različite podloge od lesonita, kartona pa do platna, a motivi s njezini slika pripliču se, od cvića, vaza, mrtve prirode, portreta...

– Njezini su pejsaži lipi, bogati koloritom, topli boja, blago naginajuć naivi. Stvara vesele i tople slike, unoseć sebe, svoju dušu poručivajuć – pogledaj, eto to sam ja! – napisano je, izmed ostalog, u tekstu pratećeg kataloga.

Ana Pošebal i Zdravo Borojević

Priko svoji dila Ana prinosi duboka i tanana osićanja, iskreno i maštovito ispisiva svoj pripoznatljiv umitnički rukopis u kojem se čitaje uspomine, osićanja, želje, nandanja, radosti, a prija svega, očitava se duhovna energija i ona stvaralačka, nevirovatna snaga da stalno uči i radi.

Na svečanom otvaranju izložbe,

pridsidnik ULS „Likovna grupa 76” Zdravko Borojević, izmed ostalog, naglasio je:

– Mi danas imamo priliku upoznat Anu kroz njezine radove koji, nuz svoju lipotu, imaje i dobrotu ideja ko jednu svoju posebnost. Ana je u ruže metnila sat, pravi sat koji radi! Sat radi med Aninim ružama koje se ne

zalivaje (lipo oslikane crvene). A sat, ko i svaki, upozorava nas da vrime neumitno teče, a lipče je vrime u ružama (mislim da se i publika sotim slaže)!

Svečanost otvaranja ulipšo je nastup učenica Muzičke škole „Petar Konjović” u Somboru koje je pridvodila profesorica Milica Nadić.

Prid punom galerijskom avlijom Ana Pošebal se zafalila na lipom prijemu med kolege likovnjake i positiocima izložbe.

– Zdravo se radujem ovoj izložbi i svima vama koji ste mi ovu radost, svojim dolaskom učinili još većom. Posebno se radujem što med publikom pripoznajem i moje škulske drugove i drugarice iz vrimenta osnovne škole koju sam pohađala u Somboru. Sad kad sam se vratila iz Slovenije biće, virujem, mnogo više i vrimenta i ideja, a inspiracija mi je puna duša tako da nove slike već nastaju!

Izložba slika „Radosti života” biće otvorena u galerijskom prostoru Udruženja likovni stvaralaca „Likovna grupa 76” tokom cilog avgusta.

R. P.

NINA PEIĆ JE PROGLAŠENA ZA ĐAKA GENERACIJE U OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ”, A SADA SE PRIPRAVLJA ZA NOVE ŠKULSKE IZAZOVE

Talenat uokviren kroz muziku i umitnost

Dok se broje završni dani školskog ljetnjeg raspusta nije se loše podsitit kraja školske 2023/24. godine koji će ostati u posebnom sićanju za našu sagovornicu **Ninu Peić**. Kako i ne bi, kad je baš ona, u prilično jakoj konkurenciji, proglašena za đaka generacije u Osnovnoj škuli „Ivan Milutinović”. Podrazumiva se da je kraj školovanja dočekala s „Vukovom diplomom”, ali to nije jedino priznanje koje je stiglo, niti su školske obaveze jedino što Nini pričinjava zadovoljstvo. Naprotiv...

– **Bila sam srićna kad su me proglasili za đaka generacije, imali smo lipu priredbu, ali smo na kraju plakali kada smo se rastajali – bili smo baš dobar razred** – govori nam Nina, pa pokušava ukratko nabrojiti najvažnija priznanja koja su stigla u posljednje vrijeme:

– **Išla sam na dosta takmičenja, volim se takmičiti. Svake godine sam išla na takmičenja iz matematike, na žalost, nisam ništa osvojila, al sam dobijala pofalnice iz srpskog. Treća sam bila u Subatici iz oblasti hemije, treća iz engleskog jezika, osvojila sam treće mjesto u atletici na Okružnom takmičenju, a bile smo prve ko odbojkaška ekipa u Subatici. Iz muzičkog sam takođe imala pofalnicu, ko i likovnog vaspitanja. Osnovnu škulu ću pamtit po društvu, škuli i određenim nastavnicima. Pamtiću posebno razrednu, nastavnicu hemije – bila nam je svima velika podrška, ko i nastavnicu muzičkog koja mi je otkrila neki nov put. Sve nas je**

ko razred ujediniła naša učiteljica, tako da smo bili dobar razred, i po druženju, al i po učenju.

Ninu je, kako se to i već vidi, najlakše opisat ko svestranu, jel kako drugčije divanit o komegod kome ide i matematika i srpski, i likovno i sport... Ipak, nekako se u prvi plan izbaciva muzika. I ko što se niki sjajne stvari dese slučajno, pod slučajnost se može podvest i to što je Nina uporedo završila osnovni nivo u Muzičkoj škuli, i to, na brzinu.

– **Oduvik sam volila muziku i to je što god što me uvik čini srićnom, ona je uvik oko mene. Tako sam prvo krenila pivat, a u Muzičku škulu sam stigla slučajno, po savitu moje nastavnice muzičkog u osnovnoj škuli. Pi-**

vanje je bilo moj hobi, pa sam je pitala da li možem svojoj najboljoj drugarici, starijoj od mene, pivat za maturu. Saslušala me je i uputila na odsik tradicionalnog pivanja u Muzičkoj škuli. Završila sam u međuvremenu osnovni dio u Muzičkoj škuli, krećem i u Sridnju muzičku, u međuvremenu sam počela svirat klavir – otkrila sam mnoge nove stvari u vezi muzike.

Ljubav prema muziki nije, ipak, što god što se kod Nine nije vidilo. Šest i po godina je išla na folklor.

– **Uvik su me privlačile narodne nošnje, muzika, sve mi je to bilo vrlo drago i to mi je bilo jedno prilipo iskustvo. Zato sam i upisala tradicionalno pivanje**

koje mi nosi priliku da dobijem nova znanja iz te oblasti.

Da je ona sjajan talenat za muziku vidilo se oma, divani o tom i činjenica da je brzo prolazila razrede, ali i već brojna priznanja s takmičenja.

– **Išla sam na takmičenje ko solista, osvojila sam prvo mjesto u Mladenovcu, dok sam na Republičkom takmičenju bila druga ko solista, dok smo drugi bili i ko grupa** – kaže nam Nina, pa skromno dodaje:

– **Tokom godine ima dosta takmičenja i svako ima priliku da se pokaže.**

Lito je donelo i položeni prijemni ispit za Gimnaziju „Svetozar Marković”, društveni smer, a nika-

ko ne čudi izbor da paralelno ide u dvije sridnje škole, nuz Gimnaziju i u Muzičku školu.

– Svakako bi volela završiti obadvi sridnje škole. Znam, biće teško, ali ću se truditi. Daleko je još da kažem šta ću posli sridnje škole, al znam da želim i dalje da pivam i da se bavim muzikom, ali me pored tog zanima i štogod što moja starija sestra radi, studira grafički dizajn u Novom Sadu.

I otkud sad dizajn – opet ta svestranost. Pored srpskog, matema-

tike, hemije, muzike, pa i sporta, ima vremena i za umitnost, likovnu, a i primenjenu.

– Kao mala sam se uvijek sigurala oko didine radionice i jednom prilikom sam našla parče žice. Vidila sam kako se ona lako savija, i uspila sam da od tog napravim prsten. Tako je sve krenilo. Pronalazila sam sve više materijala, nešto sam i kupovala, pa sam počela praviti i narukvice. Obično narukvice poklanjam najbližima, to mi je hobi. Kad koga bolje upoznam, pokušam

viditi koje su boje najbolje za tu osobu i štogod napravim – savršenu narukvicu. Kad krenem štogod praviti, počne sve od ideje, a onda puštim muziku. I tako pravim, opuštam se, ne razmišljam ni o čemu. Kad je bio kraj školske godine, svakoj drugarici sam pravila narukvicu za poklon, svaka je posebna i svaka je dobila posebnu narukvicu. Osim tog, kreativnost volim iskazivati i kroz crtanje. Uglavnom su to ideje iz glave, kadgod nešto vidim i na internetu. Najviše volim

crtat olovkom, pa onda senčim, ponekad radim i kombinaciju s vodenim bojama, a najviše volim raditi portrete.

Svestranost nekad zna biti i opterećenje, jel, stižu situacije koje jednostavno nameću izbore. No, mladost i optimizam su svakako na strani naše sagovornice, koja, čini se, dosta dobro zna od čega neće odustati.

– Ono što znam jeste da bi volila da muzika bude uvijek oko mene, a ostalo, videćemo!

N. S.

OBILUŽENA NAJVEĆA SVETKOVINA KARMELSKOG REDA

Gospa Karmelska

Na dan 16. jula u svitu se obilježava najveća svetkovina Karmelskog reda. Kako je somborski Karmel jedini u državi Srbiji, svetkovina je oduvijek privlačila velik broj vjernika. Somborska Karmelićanska crkva ugosti brojne vjernike, svećenike i hodočasnike. Pobožnost Gospi Karmelskoj nastala je na temelju ukazanja Blažene Dvice Marije Svetom Šimunuu, kad mu je dajući škapulir, dala i obećanje da će svako ko ga bude nosio i s njim umre bit pošteđen muka u paklu i neće viditi ognja vječnog. Svetkovina se slavi od 13. vika.

– Mi se službeno zovemo „Braća Blažene Dvice Marije od

Gore Karmela” tako da se na današnji dan slavimo i u zajedništvu s biskupom subatičkim i drugim biskupima koji nam se odazovu, i s drugim svećenicima, vjernicima i hodočasnici, a posli mise, već po običaju, svi se družimo u našem samostanskoj avliji – istako je prior Karmelićanskog samostana u Somboru **Stjepan Vidak**.

Tokom dana održano je više sveti misa, koje je, nuz brojno svećenstvo, vodio subatički biskup **monsinjur Ferenc Fazekas**.

– Ko što je i Isus Krist obećao da će bit s nama do konca svita, u tom duhu tribamo i ovaj dan proslaviti, da Blažena Divica Ma-

rija koja je rodila našeg spasitelja, bude uvijek s nama pa će nas dragi Bog voditi ka Nebeskom Karmelu – istako je je subatički biskup monsinjur Ferenc Fazekas.

Po tradiciji, s dubokom virom i poštivanjem, kip Gospe Karmelske se prid početak mise na ramenima cura u svećanim nošnjama nosi u procesiji koju čine svećenici i hodočasnici. Tako je i ove godine, imajući u vidu da se obilježava 120 godina od završetka i posvećenja crkve, isto koliko i postavljanje kamena temeljca, maja miseca 1904. za gradnju Karmelićanskog samostana u Somboru.

Svetovni karmelski red niko je u krilu karmelski samostana, najprije u Somboru 1904. godine i to naročitim zalaganjem sluga Božjega, **oca Gerarda Tome Stantića** koji je primio prve članove reda i bio njev dugogodišnji duhovni učitelj.

– Otac Gerard Stantić je stolovao u ovoj crkvi pedeset godina. Nije to malo, a vjernici su u njemu vidili sveca i za vrime njegovog života – istako je **Antun Petrović** koje je ove godine učestvovao u svećanoj procesiji ko i u prinošenju darova.

Ko i svake godine, med curama

u svećanim bunjevačkim nošnjama su bunjevačke cure iz salaša Gradina, članice GKUD-a „Ravangrad”, a u prinosu darova redovno učestvuju i članovi UG „Bunjevačko kolo”.

– **Blažena Dvice majko i Kraljice Karmela, daj milost da pod tvojim okriljem ustrajem u Kristu i njegovoj crkvi...** – riči su molitve upućene Gospi.

S naročitim poštivanjem, tokom devet dana, od 7. do 16. jula, moli se i devetnica, posebna molitva s kojom Karmelićani i svi koji niguju karmelićansku duhovnost žele iskazati svoju zafalnost i pobožnost Gospi od Karmela.

Crkva s dva tornja, „nova crkva”, jel „bunjevačka crkva” kako su sve zvali prilipu crkvu u srcu somborske varoši, ove godine slavi dvostruki jubilej pa će centralna proslava bit 20. avgusta na dan Svetog Stjepana Kralja.

R. P.

Avgust misec je jedan od najvruciji miseci u godini, kanikula. Posli risa i vršidbe, svit se malo više odmaro u debeloj ladovini. Bili su srićni i zadovoljni što su obezbedili godišnji krv za svoju čeljad. Dica iz varoši su volila izać na salaš kod rodbine da tamo provedu škulski raspust na čistom ajeru i zdravoj rani koju su kuvale naša domačice. Kadgod naši Bunjevci i nisu išli na more na litovanje ko danas, nisu mogli ostavit josag tako dugo, a obično je bilo i više manje dice. A i varošćani su vodili izać na salaš u goste na više dana s dicom, kad je bio škulski raspust, a di ji više, slađe se ide. Ilo se šta se skuva, kaki dan taka čast, nije bilo ko danas, jedni ne vole ovo drugi ono.

Ista pravila za domaće i goste

Ako kagod od dice štogod zanoveta, stariji su kazali: „Ako ti se ne sviđa, poljubi pa ostavi. Idi dalje od astala, drugo nema. Slađe ćeš večerat!“ To je važilo i za goste i domaću dicu. Sva su čeljad ustajala rano da se za lada uradi poso što je tribalo uradit. Muškarci su ugarili strniku, za lada, jel po jakom suncu bi bilo teško za konje. Drugi su zaperćili kuruze, sikli su koji je smitljiv el nema zametak, pa su sotim ranili krave. Ujtru su rano ustajali, pa su išli čuvat josag za lada. Manja dica su čuvala guske na strnjiki, a veća su čuvala svinje i ovce, a oni malo stariji su čuvali krave. Guske se friško naidu na strnjiki, pa same krenu na salaš pit vode, a dica polagano za njima. Dica koja su čuvala svinje i ovce, nadmećala su se s komšijskom dicom, ko će prvi istirat josag na strnjiku.

Kad se svi skupe, počela je sigrarija. Sigrali su se kasalice, berberečke, gusaka, zlatni imena, vije i trganaca, zavisilo je koliko je bilo dice, što i je bilo više, sigrarija je bila veselija. Oni veći deranci su išli tražit di ima kuruza za purenje, oni manji su dotleg čuvali i njeve svinje, pa su svi zajedno ili purene kuruze. Kuruzi su se na strnjiki purili

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Raspust na salašu

ovako: iskopa se jedna jama dužine oko 35 centi, duboka oko 20 centi, a široka koliki su klipovi kuruza. Tamo se naloži vatra. Prvo se nameće strnjike, a posli čukanjica, kad se napravi žerava pomeću se priko kuruzi. Kad porumene, okreću se da se ispure svudan. Onda jamu zavale zemljom, da se ne bi štogod zapalilo. To su bili tako dobri kuruzi, pa su ji dica u slast pojila. I sad posli tušta godina, kad se u mislima vratim u prošlost i ditiinjstvo jasno vidim sliku veseli drugova i drugarica, pa ko da ostim miris pureni kuruza na strnjiki. Te radosti iz ditiinjstva, kad smo bosu trćali po strnjiki, neću zaboravit do kraja života.

Sigrarije i poso

Krave su se čuvala nuz putove di ima trave i nuz „gvozden put“. Kad dica dotiraje josag na salaš rućaje, pa se izađu sigrat na ledini u debeloj ladovini, ora, brista, el draća. Trćali su bosu po travi, penjali se po drveću, skakali su udalj, uvis i priskakali kaki jendek. Rasli su pravi, nije njim se kićma krivila, a zdravo je naritko kogod imo ravne tabane. Deranci su pravili štule, išli

na njima, takmićili se ko mož nadalje otić. Pravili su aždaju i puštali da leti, loptali se loptom krpenjaćom, a curice se sigrale bebama od krpe i plele prstenove i lanćice od slame. Žene su po kući pravile veliko spremanje. Iznesivale su sunćat zimska ruva i kapute, suknene pregaće i ponjavice, cvetere, šepice, kožuve, popršnjake, marame i kašmire, jel to vuneno su najvećma napadali moljci. Kad se prosunća, nameće se izmed lavande. Danas se najviše nosi najlon, grilon, perlon, poliester, a to ni moljci ne vole, pa ga oni ne napadaje. Nosilo se i perje na sunćanje, a kadgod se i perje zdravo cinilo. Jel kadgod je svaki od rođenja do kraja života spavo na perju, a nikom nije smetalo. A danas perje izbacivaje iz kreveta, a ni sami ne znaje zašto, a najviše čerez mode, pa spavaje na veštaćkim uzgljancama i sunderima. Sve se domaće i prirodno zaminiło veštaćkim, pa čak i rana, svi prilaze na brza gotova ila.

Pripravlanje za jesen

U avgustu zrija najviše voća, koje se duncuje, suši i kuva pekmez. Avgusta su žene i taranu pravile.

Nje je moralo bit u svakoj bunjevaćkoj kući, što se kazalo naša rana je krumpir i tarana. Za teju se skupljo cvat lipa, titrice, nane, mente, koprne, nevena, bilog sleza, listovi tunje i drškovi od višanja. Domaćice su znale koja je teja za čeg dobra pa su tako lićili svoju čeljad. Krajom avgusta se brao cincokret, a to je bio spor poso jel se sve rućno radilo. Glavice su odsicali nožom, a stabljike sikli motićicom, pa vezali u snopove, to se zimi ložilo u peć. Glavice su nosili kolima na salaš, pod kaku šupu, da ne pokisne ako naiđe kiša. Posli su posidali ko hrpe i lećicama udarali po glavici dok zrnje ne poispada. Posli su ga na vitru izvijjali da se očisti od trunja.

U avgustu su se održavale dužijance, a za mlade se pravila kola, igranke za mlade, na veliki ledinama po salašima. Tako su se mladi družili, zabavljali i zaljubljiivali. U zagrljaju misećine i zvizdanog neba u mirisu cvića koji se širio na sve strane. Dvoje mladi zaljubljeni, dešavalo se da urade što nisu smili ni tili, al se desilo. Što se kaže – di je ljubav slatka, tu je pamet kratka.

Legenda o Bunariću

Poslidnje nedilje avgusta je prošćenje na Bunariću koji se ko sveto misto spominje odavno, a križ je podignut 1893. godine. Jedna legenda kaže da je tamo blizu živila jedna bolesna divojka, od koje su i doktori digli ruke, jel joj nije bilo lika. Jedno jutro kaže da joj se ukazala Gospa i kazala joj da se napije vode na Bunariću s izvora pa će ozdravit. Čeljad su mislili da je u vatri pa da bunca. Otac je ipak uprego konje pa je odno na Bunarić, ona je oma našla izvor za kojeg niko nije znao, a sigurno nije postojio prija. Ona se napila vode, umila se, a poneli su i kući pa se okupla i ubrzo ozdravila. Kad se to proćulo i drugi su dolazili i donesivali svoje bolesne i dicu, a velik broj od nji je i ozdravio. To je nama najbliže Marijansko svetilište.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Porcijunske Gospe se spominjemo 2. avgusta. Tog dana su se kadgod kod Franjevaca održavale velike svečanosti, virnici se tog dana ispovide i pričeste. Blaženog Augustina Kažotića se spominjemo 3. avgusta, bio je biskup iz reda Svetog Dominika.

Snižne Gospe se spominjemo 5. avgusta. Jedared davno virnici i crkvene vlasti su tili napraviti crkvu Gospi u čast, pa su se dogovorili da bi bilo najbolje da se crva sagradi. Al, na veliko čudo, jedno je brdo osvanilo prikriveno snigom u avgustu misecu, pa su svatili da Gospa želi da se crkva sagradi na tom brdu. Kad su je sagradili prozvali su je crkva Snižne Gospe.

Priobražnje Isusovo je 6. avgusta, kad je Isus sa svoja tri apostola Petrom, Ivanom i Jakovom došo na goru Tabor u Galileji i priobrazio se, lice mu je bilo ko Sunce, a odilo čisto bilo, a snjim su vidili Mojsija i Iliju, a s Neba su čuli glas: „Ovo je sin moj ljubljani, njega slušajte“. Maksimilijana Kolbe, sveca novijeg vrimeana, spominjemo se 14. avgusta. On je bio sve-

ćenik i mučenik. Kolbe je rođen 7. januara 1894. godine. Bio je drugo dite siromašni roditelja u Poljskoj. Kad je imo deset godina ukazala mu se Gospa i pitala ga: „Oćeš li bit moj vojnik“. A on je oma kazo da oće. Gospa je držala u ruki bili i crveni vinac i pitala ga: „Koji bi volio dobit?“ Deranac je kazo, da bi volio obadva. Gospa se nasmijala i nestala. Deranac je oma kazo roditeljima da želi bit svećenik. Kad je zaređen za svećenika zaslužio je bili vinac. Čerez zauzimanja za Židove Poljake, odveden je u koncentracioni logor. Kad je uteko jedan zatvorenik onda su odlučili da ubiju 10 zatvorenika. Koble se dobrovoljno javio da ide u smrt misto jednog čovika koji je imo više dice. Kad je umro za drugog zaslužio je crven vinac kojeg mu je Gospa obećala.

Veliku Gospojinu slavimo 15. avgusta – uznesenje Blažene Divice Marije u Nebo. Ko žena obučena u Sunce, Misec joj pod nogama, a na glavi vinac od 12 zvizda. Ona je majka Isusova a i svijuu nas, ona nas štiti ode na zemlji, a uzda-

mo se da ćemo je kadgod vidit i slavit u Nebu.

Svetog Roku ispovidnika slavimo 16. avgusta ko zaštitnika od strašne bolesti – kuge, koja je harala po svitu. Najveća epidemija kuge bila je na Bliskom Istoku, a zarazu su prinisili putnici koji su daleko putovali, vojnici i kojekaki trgovci.

Kuga je dvared zavatila Subaticu, nuz rat, glad i siromaštvo stigla je i kuga 1709. godine. Drugi put je kuga zavatila cilu Bačku i Banat, a samo je u Subatici umrlo više od 300 čeljadi. Dok je kuga još vladala, počela je izgradnja zavitne kapele posvećene Svetom Roki. Sagrađena je više zajednički grobnica di je saranjeno tridesetak čeljadi koje su Turci poubijali. Naši prici su uzeli zavitnu post, da će postit na dan Svetog Roke. Ova se post drži još i dan-danas, po našim kućama i salašima. Da nas Sveti Roko sačuva od strašne bolesti kuge.

Poslidnje nedilje avgusta je proštenje na Bunariću.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Osveženje za lito

Kisela čorba

- 1 živinsko bilo meso
- 2 krumpira
- 1 veća šargaripa
- 2 deci graška
- 1 glavica crnog luka
- 1 deci kuruza šećerca
- 2 deci mauna
- 1 peršin
- 4 cvata karfiola
- 1 kašika začina
- 1 kašika masti
- sok od 1 limuna
- 1 žumanjce

Meso isić na manje kocke, metnit u labošku, nalit vode. Sve sastojke oprati i dodat mesu, peršin, šargaripu i luk isić na kocke, pa sve zajedno kuvati, dodat mast i začini. U zdili razmutiti sok od limuna sa

žumanjcem, pa na to saliti kuvanu čorbu, promišati pa vruće iznet na astal.

Sladoled

- 5 jaja
- 10 kašika šećera
- 3 šlaga
- 2 kašike pra čokolade
- ses od jagode i od vanile
- Umutiti jaja sa šećerom i šlagom, pa podilit u tri dila. U jedan dio umišati čokoladu, u drugi jagode u treći vanilu, pa zamrzniti.

Limunada

- 2 limuna
- 15 kašika šećera
- 3 l vode.
- Limun zamrzniti pa istrenicati,

foto: freefoodphotos.com

dodat vodu i šećer, pa povrimeno promišati dok se šećer ne istopi. Prociditi kroz gazu pa limunadu saliti u caklene boce i razliti.

Liker od tunja

- 1 kg zrihi žuti dunja
- 11 akohola
- 20 deka šećera

Tunje istrenicati pa metnit u jedan sud, povezat čistom krpom i ostaviti na ladno misto, da stoji pet dana. Posli tog tunje propasirati i prociditi kroz gazu. U taj sok dodat alkohol i šećer i jednu „šipku“ vanile. Kad se šećer rastopi, saliti u čiste caklene boce pa zatvoriti i ostaviti da stoji dva miseca na ladnom mistu.

A. V. K.

Dva bačka pečalbara u Americi početkom 20. vika

Ko i mnogi drugi osiromašeni stanovnici Bačke svi narodnosti, jedan somborski Bunjevac i jedan stanišički Srbin odlučili su 1906. g. da izlaz iz dugogodišnje nemaštine pronađu u odlasku na rad u Ameriku. Trend iseljavanja u SAD pokrenut je u Bačkoj početkom 20. vika (od 1904), a kulminirao je 1907. godine, kad se sa prostora Bačko-bodroške županije u SAD iselilo oko 12.000 mahom mlađi muškaraca, koji su tamo radili na najtežim poslovima (u rudnicima, ko građevinari, te po čeličanicama i fabrikama). Odlazak u Ameriku nije bio jednostavan. Tribalo je da se plati vozna karta od Sombora do Rijeke, ko i brodska karta od Rijeke do Njujorka, a tribalo je imat pri sebi i određen minimalni iznos za ulazak u SAD od 50 dolara, mada su američke vlasti tolerisale i manje iznose. Useljenik je moro na ulazu u SAD naznačit ime i tačnu adresu garanta za svoj smištaj (obično su to bili ranije useljeni rođaci el prijatelji, koji su, najčešće, obezbeđivali i pozajmicu za troškove putovanja). Ukupni troškovi odlaska u SAD iznosili su oko 400 kruna el štogod priko 80 dolara (odnos ugarske krune i američkog dolara bio je 1906. g. 4,92 krune za jedan dolar). Mada je dolar bio skoro pet puta jači od krune, njegova kupovna moć u SAD bila je tek malo veća od dvi krune u Austrougarskoj. Dnevnice u SAD za kvalifikovane radnike, odnosno zanatlije (posebno za stolare i bravare), iznosile su i do pet dolara, al dnevnice nekvalifikovani radnika (a taka je bila većina useljenika) krećale su se na nivou od oko jedan i po dolar. Većina pečalbara mogla je uštedit novce samo ako bi život u SAD ograničila na najnužnije potrebe. Ipak, odlazilo se u Ameriku masov-

Dolazak useljenika prispili brodom iz Evrope

no, sa namirom iseljenika da se posli četiri el pet godina provedeni u SAD vrata kući. Mnogi od nji vratili su se i ranije, brez značajnije uštedevine.

U Ameriku se plovilo prikoatlantskim parnim brodovima od riječke do njujorške luke, a plovidba je trajala nepune tri sedmice. U Njujorku, na ostrvu Elis, useljenici bi bili evidentirani i prigledani, te su, ukoliko prođu zdravstvene i administrativne provire, mogli nastaviti ka svojem odredištu (najčešće su to bila američka industrijska središta poput Pitsburga, Čikaga, Sinsinatija i Klivlenda, odnosno njevo okruženje). Bilo je to vrime brzog i vidnog američkog ekonomskog i prividnog uspona u doba pridsidništva Teodora Ruzvelta (jednog od četvorice pridsidnika čije su glave uklesane u stenama čuvenog Maunt Rašmora), te je Amerika predstavljala spasonosnu destinaciju za osiromašene Irce, Italijane, Nemce, Poljake, Mađare, Južne Slovence, Grke, Ruse i druge evropske narode, koji su masovno dolazili brodovima pristiglim u njujoršku luku, prolazeći kroz Imigracioni centar na ostrvu Elis (Ellis Island).

U martu 1906. g. u Ameriku se uputio Lazar Bošnjak, somborski Bunjevac, sin Stipana Bošnjaka i pl. Julijane rođ. Strilić, rođen u Somboru 1869. godine. Na prigradskom salašu Gradini ostavio je suprugu Amaliju rođ. Bašić i desetogodišnju ćer Anu (stanovo je prvobitno u Balvanovoj ulici, današnjoj Sv. Save, u prigradu Banat – današnje Mlake, a potom na salašu u Gradini br. 103). Nakon putovanja vozom od Sombora do Rijeke, Lazar se 15. marta 1906. g. ukrco na prikoatlantski brod „Panonija” kojim je otplovio prema Njujorku. U njujoršku luku brod je stigo nakon 18 dana plovidbe, 2. aprila 1906. godine.

U putnoj listi američke imigracione službe, sa imenima putnika pristigli brodom „Panonija”, zabilužen je pod br. 27 Lazar Bošnjak (Bosnyak Lazar), star 37 godina, muškog pola, oženjen, po zanimanju zemljoradnik, brez znanja čitanja i pisanja na engleskom jeziku, doputovo iz Ugarske, po narodnosti upisan ko Mađar (teško da bi iko od američki imigracioni službenika svatio nacionalni pojam „Bunjevac”), iz varoši Sombo-

ra, a odredište na koje se zaputio bio je gradić Kenal Dover (Canal Dover) u saveznoj državi Ohajo. Lazar je sam platio putnu kartu do Njujorka, a kod sebe je imo iznos od 15 američki dolara. U Kenal Dover je dolazio kod ranije pristiglog useljenika Danijela Išpanovića. Nažalost, rubrike sa ličnim opisom putnika (visina i izgled) u ovoj listi nisu bile popunjene.

Industrijska varošica Kenal Dover (od 1916. g. ime varoši je samo Dover) imo je 1906. g. oko šest hiljada stanovnika i nalazio se stotinjak kilometara južno od Klivlenda i na istoj udaljenosti zapadno od Pitsburga. U varoši su, osim ostalog, postojale čeličana, pilana i rudnik, i virovatno je Lazar bio zaposlen u kakom od ovi industrijski objekata. Ipak, u SAD Lazar se nije dugo zadržo, svakako ne više od dvi godine. Početkom aprila 1908. g. preminila je u 38. godini života njegova supruga Amalija, a on se, malo prija el nakon tog, vratio u Sombor, di se već 8. juna 1908. g. ponovo oženio 15 godina mlađom divojkom Barbarom rođ. Mihalek (1911. g. iz ovog braka rođen je Stipan Bošnjak, a potom su rođeni i njegov brat Antun, te sestre Petrona i Julijana). Nastavio je živit na salašu u salaškom naselju Gradini, a posli Prvog svetskog rata ponovo se doselio u Sombor (imo je kuću u Banatskoj ulici br. 47). Preminio je u martu 1935. g. nesrićnim slučajom, padnuvši s kola.

U Ameriku je u jesen 1906. g. odlučio da krene i stanišički Srbin Milan Stepanović, sin Milutina Stepanovića i Julijane rođ. Radonić, rođen u Stanišiću (selu 20-ak kilometara severno od Sombora) 1874. godine. Bio je oženjen Danicom rođ. Borđoški, a u trenutku odlaska u SAD imo je šestogodišnju ćer Đurdevku, četvorogodišnjeg sina Mirka i dvo-

godišnju ćer Melaniju. Kuća „Šijakova“, kako su Stanišićani po nadimku nazivali porodicu Stepanović, nalazila se na samom početku Kakoša (kasnije Ul. Miloša Obilića). Milan se u oktobru 1906. g. uputio vozom od Stanišića do Sombora, pa od Sombora do Rijeke, di se 18. oktobra ukrco na brod „Karpacija“ (isti onaj koji će, pet i po godina kasnije, u aprilu 1912, spašavati prizivele putnike sa potonulog „Titanika“).

Posli 20 dana plovidbe, brod je 6. novembra 1906. g. uplovio u njujoršku luku. U Imigracionom centru, na ostrvu Elis, sutradan, 7. novembra, sačinjena je lista putnika sa osnovnim podacima. Milan Stepanović (Stepanovits Milan) nalazio se med putnicima prispilim sa „Karpacije“ pod rednim br. 15. Za njega je u listi navedeno da ima 32 godine, da je muškog pola i oženjen, a po zanimanju zemljoradnik. Nije umio na engleskom čitat i pisat, bio je srpske narodnosti, a dolazio je iz Ugarske, iz mista Ersalaš (kako je Stanišić zvanično nazvan prilikom mađarizacije bački toponima 1904. godine) i išo je u varošicu Oukmont (Oakmont) u Pensilvaniji. Sam je platio putnu kartu (imo je kartu do Njujorka, al ne i do konačnog odredišta), a u SAD je ušo sa 31 dolarom u džepu. U Oukmont je išo kod svog ranije doseljenog zeta Milana Borđoškog. Bio je visok pet stopa i sedam i po inča (oko 172 cm), mlične boje kože, crvenkastog priliva (milch & redrich), tamne kose i plavi očivi, bez osobeni znakova, a napomenuto je i da je rođen u mistu Ersalaš (Stanišić).

Oukmont u koji je odlazio bio je industrijska varošica, sa oko tri hiljade stanovnika, desetak kilometara udaljen od Pitsburga, tadašnjeg središta američke teške industrije (oko 1910. g. Pitsburg je bio osmi grad po veličini u SAD, koji je godišnje davio izmed jedne trećine i jedne polovine ukupne nacionalne proizvodnje čelika). Prema porodičnom pridanju i svidočenju njegove najmlađe ćeri Alinke Grujić rođ. Stepanović, Milan, koji je bio trezvenjak, a osim maternjeg srpskog tečno je divanio mađarski i nemački jezik, posto je usko-

ro nadglednik u pivari (moguće je da se nalazila u obližnjem Pitsburgu), čiji mu je vlasnik, zadovoljan njegovim učinkom, ponudio da dovede u SAD i svoju porodicu, obećavajuć mu i poso za ženu, ko i školovanje dice. U prepisci sa suprugom Danicom ona je taj pridlog odbila, izgovarajuć se starošću i bolešću njegovi roditelja (svekra i svekrve), koje nije tila ostavit brez brige i pomoći. Odustavši od te namire, Milan se uskoro vratio iz SAD kući u Stanišić, najkasnije do početka jeseni 1907. godine (o tome svidoči i činjenica da je 1. jula 1908. g. rođena njegova ćer Kristina, koja je osam meseci kasnije preminila). Tako je Milanov boravak u SAD trajao nepunu godinu i ne bi se mogo nazvat uspišnim, nit isplativim, a ukoliko je kaku sumu novaca zaradio, uštedio i dono, taj iznos svakako nije mogo bit od većeg značaja. Već u lito 1908. g. on je, sa suprugom Danicom, bio u Bizovcu u Slavoniji (nedaleko od Osijeka i Valpova), brez sumnje u nadnici prilikom žetvenih radova, a tu im je i rođeno peto dite (Kristina).

Milan je kasnije dobio još jednog sina (Ozrena, 1911) i još jednu ćer (Alinku, 1914). Mobilisan je krajom 1914. g. u austrougarsku vojsku i poslat u Galiciju, di se na Ruskom frontu nalazio do 1918. godine. Nakon Prvog svitskog rata kupio je i priuredio kuću u Karađorđevoj ulici br. 11 u Stanišiću, a niko vrime je radio i ko stanišićki poštaš (jedan sin mu je bio u žandarmeriji, a drugi u policiji). Preminio je 5. maja 1943. godine, u vrime kad su mu sinovi Mirko i Ozren bili u zarobljeništvu.

Somborac Lazar Bošnjak i Stanišićanin Milan Stepanović bili su u SAD u isto vrime (1906-1907) i relativno geografski blizu jedan drugog. Ne znamo dal su se moždar digod i sustrili. Al tačno 100 godina nakon njegovog povratka iz Amerike, sustrili su se Lazareva praunuka Marija Bošnjak i Milanov praunuk Milan Stepanović, nazvan po svom pradi. I od onda do danas nerazdvojni su.

Milan Stepanović
(*ravnoplov.rs*)

BUNJEVAČKI VELIKANI: AGO MAMUŽIĆ

Uvik za svoju varoš i narod

Prija tačno 180 godina rođen je jedan od bunjevački velikana **Ago Mamužić** – bunjevački pisac, novinar i advokat koji je kroz svoj dugogodišnji rad ostavio značajan trag.

Ago Mamužić je rođen u Subatici, 27. aprila 1844. godine. Osnovnu i sridnju škulu završio je u Subatici, a pravni fakultet u Pešti. Odrasto je u pomađarenoj sridini što je ostavilo traga u njegovom kasnijem društveno-političkom radu.

Radio je ko advokat, a obavljao je dužnost glavnog nadzornika Varioške uprave. Borio se protiv mađarizacije, pa je 23. septembra 1869. godine, zajedno s još nekoliko subatički intelektualaca, (**Stipan Vujović, Kalor Milodanović...**), nosilaca bunjevačkog nacionalnog priporoda u Bačkoj uputio pismo podrške biskupu **Ivanu Antunoviću**. Sa svojim bratom **Lazom Mamužićom** osnovo je „Pučku kasinu“ 1878. godine u Subatici, a po savitu **Ambrozija Boze Šarčevića** udario je temelje novoj bunjevačkoj stranki.

Pokrenio je nekoliko kulturni društava i novina. U tom radu su mu pomogli **Lazar Mamužić, Matija Antunović, Ambrozije Šarčević** i **Boško Vujić**. Od ti društava su najpoznatiji „Pučka kasina“ i

Ago Mamužić (portret Šandor Olah)

„Kolo mladeži“, kojeg su vlasti zabranile zbog nacionalno-buditejskog duha te ustanove.

Piso je za Milodanovićov „Subatički glasnik“, oko kojeg su se okupili svi rodoljubi, pa su pored Mamužića, tamo saradivali i **Lazar Mamužić, Ambrozije Šarčević, Josip Manić-Jukić, Stipe Grgić, Boško Vujić** i drugi. Štogođ prija ovog, osnovo je zajedno s Matom Antunovićom, svojim nećakom Lazarom Mamužićom i još nikima „levičarsku stranku“.

Politički je ispočetka bio zadovoljan kako je radio Lazo Mamužić, no posli su im se putovi razišli u suprotnom pravcu di su postali tvrdi politički protivnici. Ago Mamužić bio je i novinar i izdavač svojeg lista „Bácskai Ellenör“ („Bački revizor“). Umro je u Subatici 21. marta 1902. godine.

T. B.

TUŠTA JE BILJAKA KOJE IMAJE VIŠESTRUKU PRIMENU

Dud – lik, poslastica i rakija

Dud je korisna biljka koje je kadgod bilo više u našim krajevima, no, srićom, i danas se dud mož nać u avlijama i kraj putova. Srićom – jel njegova upotribe je vrlo raznolika, koristi se plod – frišak, a od ubranog duda se mož i svašta opraviti, dok ne smimo zanemariti njegovu likovitost.

Dud (*Morus sp.-Moraceae*) je ornamentalno voće i ornamentalno listopadno drvo sa oko 100 vrsta širom sveta, a gaji se u vrućim i umireno vrućim pridilima. Dostiže visinu do 20 metara, a sadi se najčešće nuz putove, po parkovima, oko vinograda i voćnjaka i na njivama. Zrili dud nalazimo u više boja, od bile do tamno crvene, odnosno bordo.

Na Balkanu i kod nas sadnja duda se rašilila u 17. i 18. viku, a koristio se za pekmez, sokove i rakiju, dok je list duda korišćen u gajenju svilene bube (*Bombyx mori-Bombycidae*). Zrili plodovi duda su jes-

Foto: wikimedia/gailhampshire

tivi i široko se koriste u svežem stanju, a posebno za slatka ila, ko što su pita, torta, a mož i za slatka vina. Plod crnog duda (poriklom iz jugozapadne Azije) i crven dud (nativan na istoku Severne Amerike) imaju najjaći ukus, koji se opisiva ko „vatromet u ustima“.

Stabla duda rastu visoko s krošnjama visine 5-6 metara te se sade nuz urbane i seoske putove i u avlijama za stvaranje ladovine. Međutim, taka ladovina ispod crnog duda mož bit neugodna, ako zrio plod padne na vidnu odiću, jel ima jak pigment, koji se teško uklanja. Grane se orizivaje tokom jesenje sezone (nakon opadanja lišća), a grane se mogu koristiti za trajne korpe i kotarice.

Plod duda je zdravo likovit, sadrži 10% invertnog šećera, oko 2% slobodni organski kiselina (limunske i jabučne), vitamin C, sluz, pektine. Zrili dudovi plodovi se tako idu jel su ranljivi i veoma zdravi, a mogu se i sušiti za zimu. U narodnoj medicini frišak dud, i to nezrili plodovi daju se za umanjivanje muka kod proliva, dok se zrili plodovi koriste ko blag laksativ. Sok se koristi za iskašljavanje, lakše znojenje i mokrenje, za ispiranje kod upale grla i usta. Ovo se posebno odnosi na sok od crvenog duda koji je i prirodni antiseptik. Podstoje informacije da se u korejskoj medicini lisni pupoljci suše, a posli-

koriste kod srćani oboljenja. Prašak od kore duda se koristi za lakše zarašćivanje rana, a kuvana kora el čaj od kore, pije se kod povišenog krvnog pritiska. U istu svrhu se mož koristiti i lišće, a suvo lišće se u vidu čaja koristi kod šećerne bolesti, prija svega zbog velike kolićine vitamina B-2. Takođe, kora se koristi i protiv parazita u ćovćijem organizmu.

Plodovi duda i kora skupljaje se od juna do avgusta, a lišće u proliće. Drvo ne napadaje nikake štetoćine ni bolesti, tako da je rić o ekološkim plodovima.

Triba dodati da je kod nas rado korišćen pri spravljanju, odnosno pećenju rakije. Prilikom pećenja rakija, kažu oni koji se tim bave, triba sliditi principe ko i kod drugog voća. U rakiju ne idu truli i plisnivi plodovi, već oni zdravi. Po principu, ono što ne bi poili, nemojte mećati ni u rakiju, a triba dodati da je rakija od duda često jaća neg rakija od drugog voća, pa triba pit posebno oprezan prilikom konzumacije.

Pripravila:
E. Kovać Pećkai

Foto: wikimedia/Ranko

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT – BORAVAK U PRIRODI

Zdrava ishrana tokom škulske godine

Povratak u škulu je vrijeme kad se dica i roditelji suočavaju s novim izazovima i prilagodbama. Jedan od ključnih aspekata koji može značajno uticati na uspih učenika je zdrava ishrana tokom škulske godine.

Zdrava ishrana je od suštinskog značaja za pravilno fizičko i mentalno funkcionisanje djece. Ona obezbjeđuje neophodne hranljive materije koje podržavaju rast, razvoj i koncentraciju, što je posebno važno tokom školske aktivnosti i učenja. Dica koja redovno konzumiraju uravnotežene obroke imaju bolje kognitivne funkcije i veće kapacitete za rješavanje problema, dok nedostatak ključnih hranljivih materija može dovesti do smanjene pažnje i umora tokom nastave. Pravilna ishrana treba uključivati raznovrsne namirnice iz svih prihranbenih grupa, kako bi se osigurala ravnoteža proteina, ugljenih hidrata, masti, vitamina i minerala.

Ručak je posebno važan obrok, jer pruža energiju potrebnu za početak dana i može poboljšati akademske performanse. Dica koja idu ručak imaju tendenciju biti pažljivija i bolje uspijaju na testovima. Ovaj obrok treba biti bogat vlaknima i proteinima kako bi se obezbjeđila dugotrajna energija. Pored ručka, užina i užna su također bitni. Umjesto nezdravih grickalica, dječici treba ponuditi voće, povrće, orašaste plodove i jogurt. Ove namirnice pružaju neophodne vitamine i minerale, kao i energiju bez velikih količina šećera i zasićenih masti koje se nalaze u prerađenim užinama.

Za užnu, idealno bi bilo da dica imaju uravnotežen obrok koji sa-

Ivan Katančić
strukovni nutricionista - dijetetičar

drži proteine poput piletine, ribe ili mahunarke, složene ugljene hidrate kao što su integralne žitarice ili krumpir, i povrće koje je bogato vlaknima. Zdravo je važno uključiti i zdrav unos tečnosti tokom cijelog dana. Voda je najbolji izbor, dok gazirane i zaslađene napitke treba izbjegavati zbog visokog sadržaja šećera koji može dovesti do naglih padova energije i povećanog rizika od gojaznosti.

Takođe je važno da roditelji i škola rade zajedno kako bi obezbjeđili zdravu ishranu. Roditelji mogu

planirati i pripremiti zdrave obroke kod kuće, dok škole mogu nuditi hranljive opcije u kantinama. Edukacija o važnosti zdrave ishrane može pomoći dječici da razviju dobre navike koje će ih pratiti tokom cijelog života. Pored toga, zajedničko planiranje obroka i uključivanje djece u pripremanje može biti zabavno i edukativno iskustvo koje ih motiviše da bolje razumiju i poštivaju principe zdrave ishrane. Fizička aktivnost je također važna komponenta zdravog načina života. Kombinacija pravilne ishrane i redovne

fizičke aktivnosti može doprinijeti boljem raspoloženju, boljoj koncentraciji i ukupnom zdravlju učenika. Uključivanje djece u sportske aktivnosti ili jednostavno ohrabrivanje za sigurno napuljenje može pomoći u održavanju njeve fizičke forme i smanjenju stresa.

U današnje vrijeme, kad je pristup informacijama olakšan, roditelji i dica mogu koristiti različite resurse za učenje o zdravoj ishrani. Postoji tušta aplikacija, blogova i knjiga koje nude savjete i recepte za pripremanje zdravih obroka. Takođe, nutricionisti i pedijatri mogu pružiti korisne informacije i personalizovane preporuke. Zdrava ishrana tokom školske godine nije samo odgovornost roditelja, već i škola i društva u cilini. Ulaganje u ishranu djece je ulaganje u njevu budućnost. Kad dica nauče kako da se pravilno rane, razvijaju osnovu za zdrav i uspješan život. Povratak u škulu može biti stresan, ali s pravilnom ishranom i podrškom zajednice, dica mogu biti spremna suočiti se sa svim izazovima i iskoristiti svoje potencijale do maksimuma. Pravilna ishrana je ključna za održavanje energije, poboljšanje kognitivnih funkcija i opšte zdravlje, a tim i za postizanje akademskih i životnih ciljeva.

Na kraju, važno je napomenuti da je zdrava ishrana proces koji zahtijeva vrijeme i trud, ali donosi dugoročne koristi. Zajedničkim naporima roditelja, škola i zajednice, možemo obezbjeđiti da dica imaju zdrav početak svake školske godine i razviju dobre navike koje će ih pratiti kroz cijeli život.

Foto: rawpixel.com

SJAJNE KONJIČKE KASAČKE TRKE NA SEVERU BAČKE

Kataniću „Dužijanca” i rekord kasački staza Srbije

Konjičke kasačke trke „Dužijanica 2024.” ostaće upamćene po nekoliko stvari, prija svega po sjajnom nastupu grla **Zaire Wise As** i vožnji **Dejana Katanića** koji su, osim prvog mesta i tradicionalni trofeja med kojima dominiraju pehar, prikrivač i vinac od žita, stigli do rekorda ove trke, al i rekorda Srbije.

U prvom trčanju „Dužijance” vidili smo vožnju Katanića u maniru start – cilj, zauzo je čelo i nije ga pušto, pa ni u strahovitom finišu u kojem su tri grla išla ispod 1:13. Prvoplasirani **Zaire 1:12,5**, drugoplasirani **Brenno Laumar (V. Mažić) 1:12,8**, te trećeplasirana **Amy del Duomo (B. Nović) 1:12,9**. U drugom trčanju bilo je više taktike, ali je poredak tri najbolja bio isti. Ovog puta je **Zaire Wise As** moro da se izvuče iz trojke Štale „Dream Catcher”, te da u finišu dođe do trijumfa.

– Grlo **Zaire Wise As** je najbolje najbrže grlo koje sam vozio u životu – prvo trčanje je bilo malo iznenađujuće, jer sam išo u

Finis uzbudljive trke: **Zaire Wise As (D. Katanić)** i **Brenno Laumar (V. Mažić)**

maniru start – cilj, dok je drugo bilo drugačije. Uspio sam izać kad je bilo vreme i dobit trku. Konj je fantastičan, ima sjajan finiš, al je danas imo i sjajan start. No, ovo nije moja pobida, iza nje stoji jedan cio tim i svima njima sam zafalan. Prisričan sam, ovo mi je peta osvojena „Dužijanica”, u konkurenciji najbolji grla u Sr-

biji – kazo je Katanić, pa se osvrnio na veliku tradiciju i značaj ove trke:

– Za mene je „Dužijanica” sve, svake godine čekam baš ovaj dan. Možda ima veći trka, s jačim nagradama, al „Dužijanica” za mene ima neku posebnu čar.

Dodaćemo da je **Rajko Katanić**, otac **Dejana Katanića**, tri puta os-

vajo „Dužijancu” ko vozač, pa je jasno koliko je sportski gen iz ove porodice utkan u čuvenu trku na severu Bačke.

Tokom „Dužijance” smo dobili i pobidnika med francuskim grlima – **Gestion Prior (B. Mukić)**, dvanaest učesnika „Srpskog kasačkog Derbija” pridvođene pobidnicima kvalifikacija grlima **Top Hill (A. Andal)** i **Sinatra AT (M. Tasić)**, pobidnika Memorijala „Albe Tumbas Loketić” grlo **Interconnection (B. Skenderović)**, pobidnika Memorijala „Bele Tumbasa” grlo **Corvo Baba (B. Nović)**, trke „Sićanje na Pavla Crnkovića” grlo **Felokh felett (B. Nović)**, te trijumfe grla **Parma Ferm (B. Nović)** i **Urogallo Jet (N. Mašić)**.

Tokom subotnjeg dana pobide su zabilužila grla **Dragon (D. Katanić)**, **Discovery (B. Mukić)**, **Discero (M. Tasić)**, **Todayiwin Lux (D. Katanić)**, **Concordia (D. Katanić)**, **Rodiva (D. Katanić)**.

Vozači – učesnici tradicionalni konjički kasački trka u Subatici

„Dužijanca” je, zna se to odavno, prava svetkovina za sve one koji su vezani za zemlju, ali i ljubitelji kasača koju baš ovu trku s nestrpljenjem čekaje.

– Utisci su posli dva dana trka izuzetno dobri, imali smo dobru positu, pogotovo u nedilju kad je bilo oko 2.000 gostiju, a publika koja je mogla vidit velik broj kvalitetni grla. Što se postignuti rezultata tiče šta kazat kad se zna da je pomerena granica rekorda, ne samo staze neg cile Srbije. Prizadovoljni smo nastupom kasača, možda je mali broj učestvovalo u samoj trci „Dužijanca”, ali je obiluzena velikom dozom nezvesnosti. Publika je najbolje pokazala koliko je to bila zanimljiva i uzbuđljiva trka – ističe

Miodrag Zagorac, pridsidnik KK Bačka, pa se osvrće na trke koje su možda ostale u drugom planu zbog rekorda – kvalifikacijama za „Derbi”:

– Favoriti su izostali na dodili trofeja, dal namirno el ne, vidićemo. U prvoj grupi se očekivala pobida grla Stan Getz, koje je u treningu u Švedskoj, dok je u drugoj grupi Bonadisea bila med favoritima. No, to može biti i taktika da se sačuvaju aduti za Derbi, jel bilo je bitno proc kvalifikacionu grupu i plasirat se na Derbi.

Zagorac dodaje da su i ostale trke su bile jednako zanimljive, a skreće pažnju na Memorijal „Albe Tumbas Loketić”, pa i druge trke.

– Tu su trčali naši najmlađi

kasaci, i vidili smo jedno grlo velikog potencijala koje je imalo i odlično vrime - Interconnection. Zanimljive su bile u subotnje trke, malo smo i prominili distancu. Ranije su trčane na 2.150 metara, sad smo odlučili da to bude 1.600 metara, pa je možda i to malo uticalo. Publika je mogla vidit i promotivnu trku dvoprega, imali smo petoro učesnika, a naši gosti su fantastično odreagovali, jer take trke nemamo priliku često vidat.

Posli dugog niza godina na naš hipodrom se ko vozač vratio Veljo Mažić, iz Štale „Hico”.

– Zaista možemo biti ponosni na rezultate koje naš sugrađanin pravi u Budimpešti. Lipo je vidit Veljka Mažića na trkama, a nje-

mu su vrata subatičkog hipodroma uvik otvorena.

Kada se „podvuče” crta ispod onog što je viđeno na tokom vikenda, kako ističe Zagorac, mnogo je razloga za zadovoljstvo.

– Iza ovaki trka stoji jedan tim u KK Bačka, nuz lokalnu samoupravu, sponzore, sviju oni koji se trude oko organizacije, staze... Uloženo je zaista mnogo truda, a kad se dese fantastične stvari ko ovog puta, onda svi zajedno imamo motiva i elana za dalji rad.

Iza organizacije tradicionalne „Dužijance” od 1968. godine stoji Konjički klub Bačka, a trku je obiluzila i tradicionalna povorka, te svečano otvaranje.

N. S.

Horoskop za avgust

Poso: Mnogi od vas doneće niz nepromišljeni odluka koje će uticat i na sve drugo što budete izabrali posli dugo razmišljanja. Ne nadajte se ispunjavanju svi očekivanja koje ste imali, jel ovo nije pogodan period za to.

Ljubav: Odnos koji ste uspostavili s voljenom osobom u posljednje vrime pokaziva svoje manjkavosti kroz razmirice koje imate povrimeno.

Zdravlje: Oštre glavobolje.

Poso: Iako imate dobre namire drugi vaše poteze neće doživit na taj način, potrudite se da taki imidž ne postane trajan. Od velike će vam pomoći bit iskustva od ranije u kojima ste imali slične probleme.

Ljubav: Nigujete međusobno poštivanje ko osnovu zajedništva s voljenom osobom, al propuštate da uvidite da ste često priokupirani nevažnim stvarima kad bi trebali imat vrimena za druge.

Zdravlje: Izbigavajte stres.

Poso: Veći dio svega što budete uradili u ovom periodu daće rezultate na duži vrimenski rok i neće vam bit potpuno jasno šta ste postigli dok to ne budete mogli sagledat sa određene vrimenske distance.

Ljubav: Imaćete priliku nadokna-

dit vrime potrošeno na druge stvari, a posvetite se voljenoj osobi.

Zdravlje: Bolovi u stopalima.

Poso: Biće vam teško donet odluke koje će negativno uticat na ljude koji vrlo cinite, al drugog načina neće biti. Potrudite se da im pridociete u kakoj ste se situaciji našli i šta je motivisalo vaše odluke.

Ljubav: Ljubomora koju nevišto skrivate ne nalazi utemeljenje u činjenicama, al uprkos tom ne pristaje.

Zdravlje: Čest umor.

Poso: Kalkulišete korist od potencijalni poteza, al nemoguće je uzet u obzir sve eventualne rizike, a to ne shvataate dovoljno ozbiljno, što bi za posledicu moglo imat razočarenje i brezvoljnost prid novim izazovima.

Ljubav: Nerazumivanje podriava sve što ste do sad uložili u odnos s voljenom osobom, a ono izvire iz činjenice da imate potribu bit u pravu brez obzira na to dal je se radi o bitnom pitanju el trivijalnosti.

Zdravlje: Problemi sa kostima.

Poso: Imaćete više sriće u odnosu na prithodni period, pa će vas odluke koje možda donosite ishitreno ipak dovest do željenog cilja. U tom će vam pomoć ljudi koji vas duže vrime poštivaje.

Ljubav: Ne nalazite za shodno da revidirate svoje stavove o nikim stvarima, a trebali bi ukoliko vam je stalo do harmonični odnosa s voljenom osobom.

Zdravlje: Čuvajte se povride glave.

Poso: Imaćete priliku napravit utisak tamo di ste ne tako davno bili pogrišno protumačeni, a vaše ideje odbačene ko besmislica. U tom će vam pomoć pojedinci za koje to niste mogli ni pomislit.

Ljubav: Donošenje odluka koje će na duži rok definisat vaš odnos s voljenom osobom doće po vas u nepovoljnom trenutku. I pored tog, nemojte odustajat od generalno zacrtani prioriteta.

Zdravlje: Česta mučnina.

Poso: Evidentno će postat da ste sve vrime bili u pravu, iako vam to okruženje nije tilo priznat. Sad će se stvari prominat i mnoge će vam prič da vam čestitaje na istrajnosti koju ste pokazali.

Ljubav: Iako se trudite da svoju posesivnu narav sputate, ne možete sakrit želju da voljenu osobu sakrijete od ostatka svita. Ovo vam mož zadat velike probleme ukoliko ozbiljno ugrozi prava partnera da slobodno komunicira.

Zdravlje: Sezonska prilada.

Poso: Nadmetanje sa ljudima koji su vam done davno bili naklonjeni neće vam lako past, al prostora za manevrisanje neće bit dovoljno da bi doneli odluku kaku želite.

Ljubav: Imate više neg dovoljno vrimena za stvari koje ste odlučili uradit, al ipak niste voljni otpočet s tim. Umisto toga zavaravate sebe da će se sve samo od sebe rišit.

Zdravlje: Hiperaktivnost.

Poso: Uložićete dosta truda, al vam se neće vratit u onoj miri koju ste očekivali, što bi vas moglo demotivisat da se trudite ubuduće. Ipak nemojte se obeshrabrit, jel ovo je samo kraći period polovični uspiha.

Ljubav: Donećete odluku zbog koje bi u budućnosti lako mogli zažalit.

Zdravlje: Izbegavajte začinjeno.

Poso: Bićete skloni ekstremnim reakcijama kad su u pitanju razmine mišljenja, što nikako ne liči na vas. Potrudite se da svoju impulsivnost ne pritorite u najveći problem koji ste imali u posljednje vrime.

Ljubav: Tražite od partnera da nađe načina da popravi ono što ste vi poremetili, a da pritom ni za trenutak ne nazirete svoju krivicu.

Zdravlje: Problemi s plućima.

Poso: Period prid vama doneće vam mnoge izazove, od koji će vam se niki činit nemogućim. Potražite u sebi snagu da se suočite sa svim obavezama koje su prid vama.

Ljubav: Tolerišete i više nego što bi smili, lično dostojanstvo vam je kompromitovano, a ugled u očima partnera takođe ozbiljno narušen.

Zdravlje: Česta dekoncentracija.

I. V.

Aktuelne mire zaštite u zasadima jabuka i vinogradima

Vodeće sorte jabuke poput ajdareda, zlatnog delišesa, jonagolda, greni smita su u završnim fazama razvoja ploda i sad je zdravo važno sačuvati plodove od najznačajnije štetočine, jabukinog smotavca. U zasadima s litnjim sortama, jabuke su u završnim fazama sazrijevanja i fokus u zaštiti je od prouzrokovala truleži ploda.

Vizuelnim prigledima plodova i listova jabuke se uočavaju položena jaja jabukinog smotavca (*Cydia pomonella*). U toku je polaganje jaja i piljenje larvi druge generacije te štetočine. Kako bi se spričilo ubušivanje gusenica u plodove sad se preporučivaju mire zaštite registrovanim insekticidima.

Budući da je prid nama berba litnji sorti, u ovom momentu je potrebno naglasiti značaj mira kojima se utiče na smanjenje gubitaka u skladištu, produženje vremena čuvanja i duže držanje plodova u marketima.

Preporučivamo proizvođačima oprezno manipulisanje plodovima tokom berbe, izbjegavanje mehanički oštećenja, skladištenje i čuvanje plodova u adekvatnim uslovima, odnosno adekvatnom skladišnom prostoru, i hemijske mire zaštite plodova od skladišni bolesti.

Za zaštitu od prouzrokovala smeđe el mrke truleži plodova, gorke truleži plodova, plave truleži i drugi patogeni koji se javljaju na jabukama tokom skladištenja, preporučiva se primena registrovani fungicida, strogo vodeć računa o karenci.

U uslovima tropski temperatura efikasnost pesticida se umnogome smanjiva, te tretmane treba pozici-

Foto: wikimedia/George Chernilevsky

cionirati u kasnim večernjim el ranim jutarnjim satima!

U vinogradima se vizuelnim prigledom registruje prisustvo nekoliko štetočina koje mogu ugroziti rod i kvalitet grožđa: mušica *Drosophila suzukii* – invazivna štetočina, Pepeljasti groždani moljac (*Lobesia botrana*) – ekonomski značajna štetočina, Cikada *Scaphoideus titanus* – karantinska štetočina za našu zemlju, Braon mramorasta stenica (*Halyomorpha halys*) – invazivna štetočina.

Na lovnim klopama se registruju ulovi azijske voćne mušice, u toku je piljenje larvi treće generacije pepeljastog groždanog moljca, a u pojedinim vinogradima su prisutni i svi razvojni stadijumi braon mramoraste stenice.

Na mistima di odrasle jedinke i larve braon mramoraste stenice

probijaju površinu bobica kako bi se ishranjivale, odnosno ženke azijske voćne mušice zasicaje pokožicu bobica kako bi položile jaja, i na mistima di se larva gusenica groždanog moljca ubušiva u bobicu, otvara se put za naseljavanje prouzrokovala sive truleži grožđa, što za posledicu mož imati smanjenje prinosa i kvaliteta vina. Dodatni rizik predstavlja i činjenica da ulaskom vinove loze u faze sazrijevanja (kad bobice omekšavaju i količina šećera se povećava) ona postaje zdravo ositljiva na infekcije tim patogenom. Eventualne padavine mogu stvoriti dodatni rizik za razvoj sive truleži.

Na žutim lipljivim klopama koje su postavljene u vinograde registruju se ulovi odrasli jedinke cikade *Scaphoideus titanus*. Vizuelnim prigledom naličja listova loze,

pored odrasli jedinki uočava se i prisustvo larvi završni razvojni stepena ove štetočine. Ova cikada je prinosilac fitoplazme *Flavescence doree* koja izaziva veoma destruktivno oboljenje – zlatasto žutilo vinove loze.

Sa ciljom zaštite vinove loze od pomenuti štetni organizama i smanjenja rizika od nastanka šteta, kako direktni tako i indirektni, preporučiva se primena hemijski mire zaštite sa registrovanim pesticidima, nuz obavezno poštivanje karence.

U uslovima tropski temperatura efikasnost pesticida se umnogome smanjiva, te tretmane treba pozicionirati u kasnim večernjim el ranim jutarnjim satima!

Nikola Ostrogonac dipl. inž
savitodavac PSSS Subatica

25. april, četvrtak, 10 sati
Blagoslov mladog žita na Svetog Marka
Njiva porodice Brajkov na Malom Paliću
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
25. jun, utorak, 20 sati
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana cvitnjaka”
Salaš Grge Pečerića, Čantavirski put
KUD „Aleksandrovo”
Subatica
25. april, četvrtak, 16 sati
Blagoslov mladog žita na Svetog Marka
Njiva porodice Knežević BKC „Čonoplja - Sombor”
4. jul, četvrtak, 19 sati
Izložba fotografija i promocija kratkog filma „Ris u srcu”
„Bunjevačka matica”
UG „Bunjevačka matica”
Subatica
21. maj, subata, 10 sati
Običaj „Kraljice na Dove”
Salaš Grge Pečerića
Čantavirski put
KUD „Aleksandrovo” Subatica
6. jul, subata, 9 sati
„Ris - tradicionalno košenje žita”
Na salašu Mirka i Slavice Babicković - Mali Palić
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
22. jun, subata, 8.30 sati
„Radionica pletenja žita i pripravljanje vinača za Dan Dužijance”
Na „Majkinom salašu” (Palić)
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
14. jul, nedjelja, 10 sati
„Dužionica u Čonoplji”
Sveta misa u crkvi „Svih svetih”
Bunjevački kulturni centar
Sombor-Čonoplja
24. jun, ponedjeljak, 20 sati
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana cvitnjaka”
Ispriid Doma kulture u Maloj Bosni
UG „Bunjevačka vila”
Mala Bosna

DUŽIJANCA

Program obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevacā

„Dana Dužijanca”

21. jul, nedjelja, 10 sati
„Dužionica u Somboru”
10 sati
sveta misa u crkvi
„Presvetog trojstva”
12 sati
pridaja krava u
„Županijskom zdanju”
UG „Bunjevačko kolo”
Sombor
13. avgust, utorak, 19 sati
Izložba najljepšeg krava bilog šlinga i perlica
U Vestibulu Varoške kuće u
Subatici
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
KUD „Aleksandrovo”
8. avgust, četvrtak, 19 sati
„Dužijanca u Novom Sadu”
19 sati
Polaganje vinca na spomen ploču održavanja
Velike narodne skupštine
20 sati
„Dužijanca – žetveni običaji Bunjevacā i drugi nacionalni manjina u Vojvodini”
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
15. avgust, četvrtak
„Dan Dužijance 2024.”
18 sati
Misa zafalnica
Crkva „Uzvišenja svetog križa”
20 sati
Pridaja krava, svečani program i bendaišćino kolo povodom
„Dana Dužijance 2024.” -
Tig slobode Subatica
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
- Pridavač Tatjana Bugarski
Izložba slika „Bunjevački i vojvođanski motivi u slikama Jene Višinke”
Muzej Vojvodine Novi Sad
Ustanova kulture
„Centar za kulturu Bunjevacā”
17. avgust, subata, 18 sati
„Dužijanca u Kačmaru”
Kačmar
Bunjevačko kulturno udruženje „Neven” i
Bunjevački kulturni centar iz Subatice
20. i 21. septembar, 9 sati
„11. Likovna kolonija Bunjevačke matice”
IPA kuća Palić
UG „Bunjevačka matica”